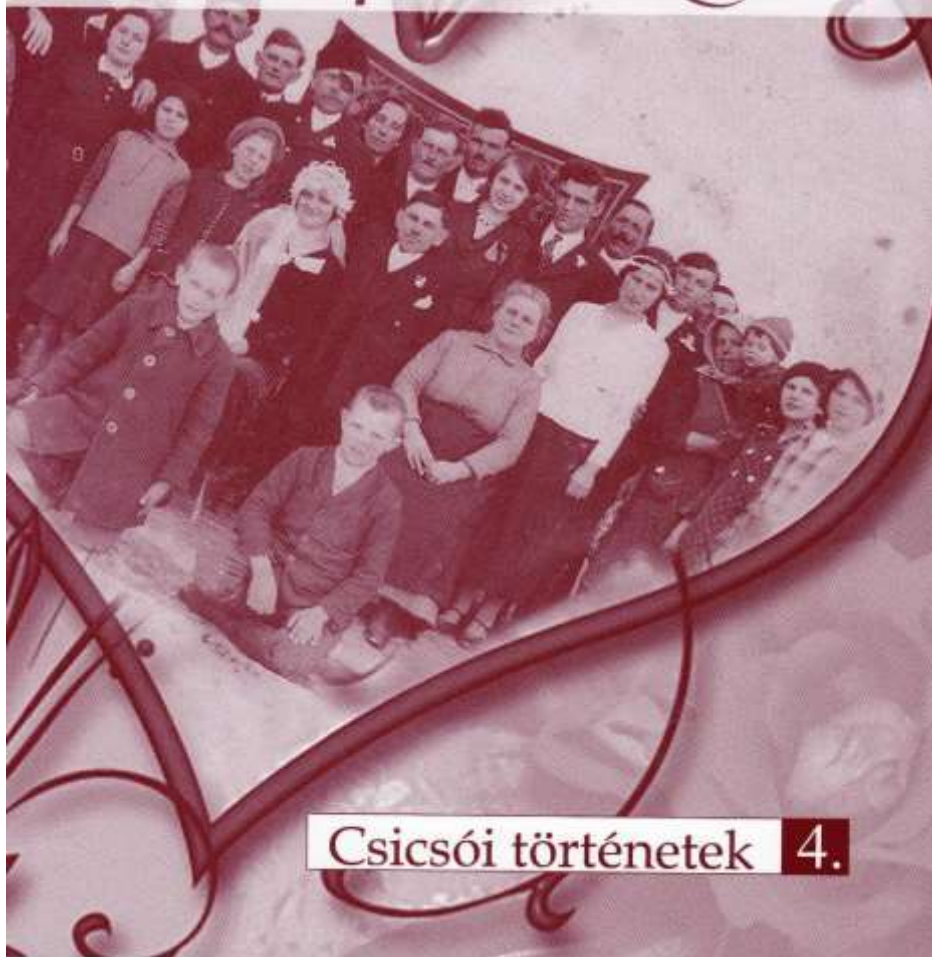

Lakodalom van a mi falunkban

Csicsói történetek **4.**

Csicsó öröksége

–

Lakodalom van a mi falunkban

Készült
a Magyar Kormány
támogatásával

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

© Csicsó P. T., 2018.

Javított változat, 2020.

www.csicsó.eu

*„Éppen ma derült fel az az öröm napja, / melyen öszveadá őket az Úr
papja.*

*Esküdtek egymásnak örökös hűséget, /
s hogy nem fog szerelmek soha érni véget.” Menyegzői ajándék, Révkomá-
rom, 1800*

Be szép lenne, ha tudnánk tanulni szüleink példájából: ...hogya szerelem után a házasságkötés következik ...hogya a boldogító igen kimondása után és a lakodalmi dínomdánom után nemcsak boldog ünnepnapok, hanem küzdelmes hétköznapiak is következnek ...hogya a szerelmet megkoronázhatjuk az utódokkal ...és boldogan élünk, míg meg nem halunk...

Mindenki kíváncsi rá, hogy mi a titka a „sírirtató”, boldog házasságnak. A könyv írásakor sok emberrel beszélgettem, s mind elmondták, hogy semmi titok nincs, csak egyszerűen őszintén kell szeretni, egymást feltételek nélkül tisztelni és

megbízni egymásban.

Tartalom

„Gyarapodjunk, sokasodjunk, BOLDOGAN!”	7
A szerelem	9
Régi emlékek	11
Menyasszonykérés	13
A menyasszonyi ruha története	25
Emlékeim esküvőkről, lakodalmakról	27
Előkészületek	40
Lakodalmi hét	42
Esküvői teríték	45
Vida Eszter emlékei	47
Lakodalmak régen	49
A lakodalmas nép kiszolgálói	52
A római katolikus házasságkötés szertartása	54
Szalai Mária emlékei	66
Esküvők a kastélyban	70
Református esküvő	75
Félné Balázs Vilma néni emléke	78
Amikor a szeretet a sírig tart...	80
Dénes és Irén története	82
A polgári esküvő bevezetésének rövid története	85
Ifjú Szabó János vőfély	87
A menyasszony cipője	91
Akik a menyasszonyi ruhákat varrták	92
Lakodalom van a mi kis falunkban...	93
Esküvői babonák, virágcsokrok	96
Lakodalmas gazsik	100
Ludaskása	101
Képmelléklet	105
Utószó	125

„Gyarapodjunk, sokasodjunk, **BOLDO- GAN!**”

Közösségünk egyre inkább előregszik, megérett a megújulásra. Ha ez nem történik meg, elmúlik minden. Kőhalom lesz Csicsó helyén az évek múlásával, melyet több méter mélyről ásnak majd ki a régészek valamikor, ha kiássák egyáltalán. Rohanó világunkban az értékek átalakulnak, a szokások megváltoznak. Kérdés, hogy milyen irányba. Virtuális valóság világa közeleg, ahol üde emberi színfoltra lesz szükség, az emberek boldog pillanataira a megújulás- hoz.

Hej, *Lakodalom van a mi falunkban*, összejön a falu apraja-nagyja, vigadni, mulatni, hogy feledve bút, bánatot, örvendjen, ünnepelve az ifjú párt. Mert a jövő az ő kezükben van. A jövő ifjúságán múlik közösségünk sorsa. Gyermekekaldás, szaporodás, kedvesség, tisztelet és alázat ünnepe is a lakodalom. Ez a

könyv szóljon mindazoknak, kiknek fontos a közösség megtartó, felemelő hagyománya, mely a múlt hagyományait megismerve a jövőbe mutat. Átalakulva ugyan, de nem feledve a gyökereket. Mert a gyökerek nélküli jövő fal nélküli vár. Ilyen pedig nem létezik.

Ifj. Bődök Károly

A szerelem

*Ravaszkodik talán a szerelem,
de nem álnok és nem ravasz.
Derül, borul, egyszerre sír, kacag,
változó, mint az új tavasz.*

*Forgószél ő, s forró, nagy áradat,
előtte nincsen út, se gát.
Csókol, félt is, de mindig testvér,
szelíd álom és jóbarát.*

*Nem zsarnok. Ítélt is, de megbocsát,
s nem jó portékává tenni,
mert megöli akkor a gyermeket,
s elfelejt, nem tud szeretni.*

*A szerelem: bátor férfi, asszony.
A szerelem: család, munka.
Nem prédál, habzsol, nem éjszakázik,
s jaj annak, aki megunta.*

Régi emlékek

Falunk legidősebb asszonya, **Fél Lajosné Kolocsics Erzsébet** így emlékezett arra, hogy az ő idejében hogy volt ildomos viselkedni egy fiatal, férjhez menni készülő leánynak és egy büszke, nősülni vágyó falusi legénynek:

A háború utáni években Csicsón csak egy-két hely volt, ahol ismerkedni lehetett a fiataloknak. Az egyik a Keserű mozi volt. A fiatalabbak a délutáni műsorra váltottak jegyet, az idősebbek pedig az esti filmre. A sötét moziteremben a barna fapadok között alkalom nyílott a kezek szoros összefonódására és egy két lopott csókra is. A filmvetítés után lehetett sétálgatni az utcán, esetleg betérni a Felső utcai kocsmába, meginni egy sört vagy egy krakedlit. (Akkor még krakedlinek nevezték a sárga és piros szénsavas üdítőitalt, később málnának is hívtuk, mint abban az időben Magyarországon is szinte minden piros színű szénsavas üdítőt.) De ismerkedni lehetett a vasárnapi istentiszteleten és a misén is. Bár ilyenkor a fiatalokat szigorú szemmel figyelték az édesanyák. Mert ugyebár mindenki a legjobb partit szerette volna megkaparintani gyermekének. Akik jómódban éltek szerették volna, hogy gyermekük is jómódú társat válasszon. Vagyis gazdag ifjoncnak gazdag pár dukált. Hogy ki számított gazdagnak akkoriban a faluban? Nos, embere válogatja, kit hova soroltak. Amíg nem alakították meg a szövetkezetet, a parasztokra néztek fel, akik saját földjeiken gazdálkodtak. Gyakran megesett, hogy a frigy csak azért kötött meg, hogy a tulajdonukban lévő föld a házasság által tovább gyarapodjék. Utánuk következtek a hajósok, akik a Dunán hajóztak, valamint az iparosok. A cselédek, akik többnyire a grófnál szolgáltak, na, őket már a szegényebb réteghez sorolták. Régebben a fiatalok nemigen tanultak tovább, kevesebben jártak közép- vagy főiskolára. Legtöbbjük az alapiskolát is csak 6-8 osztállyal végezte el, vagy a háborús években még kevesebbel. A férfiak szakmát tanultak, vagy azonnal munkába álltak. A lányokat meg igyekeztek jól kiházásítani.

Falunkban volt még egy szempont, amely szerint társat választottak. Mégpedig a felekezeti hovatartozás. Bár régebben is sok vegyes házasság kötött, azért igyekeztek odafigyelni, hogy katolikus fiú katolikus lányt

vegyen el. A reformátusok is hasonlóan cselekedtek. Szerelmi házasság a háború előtt és még egy ideig utána is ritkán kötötték, inkább a vagyonszámitott, hogy mindenki tudja a jólétet biztosítani a családjának. Tehát, ha már megvolt a kiszemelt jó parti, akkor a fiatalembernek engedélyt kellett kérnie a lány szüleitől, hogy bejárhasson hozzájuk udvarolni. Lányos nap ak- koriban a kedd, a csütörtök, a szombat és a vasárnap volt. Az udvarlás rövidebb ideig tartott, mint a jegyesség, annak legalább egy évig kellett tartania az esküvő előtt.

A fiatalok tehát sétálgattak, beszélgettek, tervezgettek. Erzsi néni nem hallgatott a szüleire, nekik más volt a kiszemeltjük. Ő a harmadik ifjában találta meg élete párját, és vele 45 csodálatos évet éltek meg, négy gyermekük születt. Esküvőjüket a református templomban tartották 1950. december 16-án. Férje keresztapjától, Görözdly Miklóstól nászajándékba egy húsdarálót kaptak. A másik násznagytól, Kolocsics Károly bácsitól pedig edénykészletet. Ezek akkoriban nagyon értékes ajándékok voltak egy ifjú párnak. Erzsi néni menyasszonyi ruháját Pozsonyban varrta az édesapja húga. Szép hosszú fehér ruhája volt, fátyollal. Szép csokra is volt, de hogy milyen virágból, arra már nem emlékezett. A vacsorára már a lányos háznál került sor, nem voltak sokan. Először férje szüleinél laktak, de dolgos emberek lévén, Erzsi néniék egy-kettőre nekiláttak a közös családi fészek megépítésének.

Androvics Adrianna, 2018. október 5.

Menyasszonykérés

A vőlegény az apától kéri meg a leendő menyasszony kezét. Régen ez a találkozás jó alkalom volt a hozomány nagyságának megbeszélésére. Ma a fiatalok döntenek a házasságról, de szokásból és udvariasságból a szülők beleegyezését kéri a vőlegény. A tradicionális szokásokat követők ma a vőfélygel mennek a menyasszonyért és kikérik a háztól, a szülők pedig kiadják. Valami kis figyelmesség, amit a vőlegény a lány szüleinek ilyenkor átnyújt bizonyára könnyebbé teszi a dolgot. Az anyának általában virágot az apának egy üveg bort vagy konyakot szoktak vinni.

Eljegyzési gyűrű viselése

Az eljegyzés lényege, hogy jegygyűrűt húz a férfi választottja ujjára és fordítva. A gyűrűt eredetileg a középső ujjon viselték mert úgy gondolták – a tenyérjólásban jártasok tudják, – helyesen – hogy az közvetlen kapcsolatban áll a szívvel. A gyűrű viselésével megakadályozzák azt, hogy új szerelem bonthatkozzon ki mással. Egyfajta szerelmi körbe zárja a jegyeseket. A gyűrű ma az elkötelezettséget jelenti. A magyar szokások szerint nem csak gyűrűt adtak egymásnak, hanem jegykendő, vagy valamilyen ruhafélét varrt a leány a férfinak. Magyarországon (és más európai országban is, kivéve Franciaország) az eljegyzés időtartama alatt a bal, majd az esküvő után a jobb kéz gyűrűsujján viselik a jegygyűrűt.

A menyasszonyi ruha színe

A menyasszonyi ruha fehér színe az egyszerűség és az öröm jelképe. A görögök az egész testüket fehérre festették a szertartásra. A szokások szerint azonban a menyasszony ruházatában kell legyen valami réginek, valami újnak, valami kéknek és valami kölcsönvettnak. A régi lehet például egy antik csipkebetét, egy elegáns, régi kesztyű, vagy egy ékszer. A kéket legkönnyebb ékszerként becsempészni, a kölcsön tárgy pedig akármi lehet, amit csak elképzeltünk.

Valami régi, valami új, valami kölcsönkapott és valami kék

Az esküvői szokások közül az abszolút klasszikus Angliából származik. A menyasszonynak esküvője napján szerencsés viselnie magán valami régi és valami új, valami kölcsönkapott és valami kék dolgot. Ha ezt a négyet nem felejtje el, esküvője és házassága is boldog lesz! A régi lehet például egy családi ékszer, a nagymamától kapott medál, az új lehet a menyasszony cipője vagy ruhája (ha nem kölcsönzött). A kölcsön kapott lehet a barátnő gyöngysora, esetleg egy zsebkendő, a kék pedig sokszor a harisnyakötőn egy kis masni, esetleg kék virág a menyasszonyi csokorban. A régi menyasszony eddigi, hajadon életét szimbolizálja az új pedig a most induló életszakaszt, szerepét mint a feleség. A kölcsönkapott a barátságot és a szerelmet jelképezi, hiszen ezt a kettőt nem lehet örökre megváltani a papírral. Ugyanúgy vigyáznunk kell ezekre az érzésekre, mint a kölcsönkapott dolgokra. Ápolnunk kell őket és törődünk velük. A kék természetesen a hűséget jelenti, sokak szerint egy házasságban a legfőbb érdem. A babona szerint ez sok szerencsét hoz és boldog jövőt biztosít.

A menyasszony ruháját Klánik Teri néni varrta

A menyasszony ruhája

Régebben szokás volt, hogy az ara saját maga varrta meg a fehér ruháját. Óva intették, hogy a túl hamar elkészült menyasszonyruha nem hoz szerencsét, a szokás szerint a darabon az utolsó pillanatig dolgozni kellett. Ha más varrta a ruhát, akkor azt mondták, az, aki az első öltést végzi a ruhán, annak a következő évben biztosan be- kötik a fejét.

A legénybúcsú

A múltban a legénybúcsú a lármával és edények zajos össze-

törésével a gonosz szellemek elriasztására szolgál. Ma már nem hiszünk a gonosz szellemekben, de megrendezzük a legénybúcsút mivel az jó szórakozás és ezzel a jegyespár barátai sok szerencsét akarnak kívánni.

A legénybúcsú mindenesetre főleg arra szolgál, hogy a vőlegény elbúcsúzzon a legényélettől. Ilyenkor nemcsak porcelánt törnek össze (a menyasszony és vőlegény régi kávéscsészéjét) hanem konfettit, vécépapírt dobálnak luftballont, papírsárkányt engednek fel a levegőbe. A jegyespárnak saját kezűleg kell az edényeket és egyéb használati tárgyakat eldobni, így lesz tartós a szerencsájuk. A legénybúcsú egyik fénypontja a kanáltánc, amikor a vendégek fazekakkal és fedőkkel felszerelve lármázva szaladgálnak az ifjú pár lakásában. Ennek a szokásnak is a gonosz szellemek elűzése volt eredetileg az értelme.

A koszorúslányok

A koszorúslányoknak eredetileg az volt a feladatuk, hogy megvédjék a menyasszonyt. Eredetileg a menyasszony falujából (városából) származó hajadonok voltak, akiknek az esküvőn nyílt lehetőségük a menyasszony mellett a figyelem középpontjába kerülni és így maguknak férjet találni. Azért viseltek egyforma ruhát, hogy mindannyian egyenlő eséllyel indulhassanak.

Csölle Mária, Pajor Jolán, Petőcz Erzsébet menyasszony, Nagy István vőlegény, Molnárné Nagy Erzsébet, Horváth Erzsébet-Bözsike

Menjenek a rossz szellemek!

Gonosz szellemek elűzését szolgálja a templomba menet közbeni folyamatos dudaszó, illetve az autó után kötött pléhdobozok csörömpölése. A démonokat a fehér ruhás koszorúslányok jelenléte is összezavarhatja, ki itt a menyasszony? Így mérgükben kénytelenek távozni.

Akadályok legyőzése

Annak jeléül, hogy a boldogsághoz vezető úton bizony akadályok is előfordulnak, egy farönkkel zárják el a templomhoz vezető utat, amelyet az ifjú párnak egy (lehetőleg öreg, rozsdás) fűrészsel kell kettéfűrészelniük, ha sikerül azt szimbolizálja, hogy közösen a jövőben is legyőzik az akadályokat, amelyeket az élet állít eléjük.

A cipellő

A lábbelinek igen nagy jelentősége volt és van is a mai napig. Templomba indulás előtt a cipőbe rejtett szerencsepénz, megóvja a fiatal párt az anyagi gondoktól (ezt a szerencsepénzt egyes helyeken a ruha szegélyébe varrták és nem a cipőbe rejtették). Életre szóló egészséget hozhat az a szokás, hogy a menyasszony egyik cipőjébe rózsaszirmokat szórnak, miközben az ifjú pár közösen fenékgig ürít egy pohár bort.

A virágsziromszórás és rizsszórás

Talán a legszebb, legősibb szokás, hogy az oltárhoz vezető útra virágszirmokat szórnak. Édes látvány, ha ezt kis koszorúslányok teszik picik kosárájukból. A bő gyermekáldáson kívül a rózsaszirmok segítenek elegyengetni a házasság oly sokszor megpróbáltatásokkal teli, göröngyös útját is. Ez az egyik legszebb régi szokás, a termékenységet jelképezi, amit úgy csalogatnak oda, hogy virágot szórnak az oltárhoz vezető útra, hogy a fiatal pár bő gyermekáldásban részesüljön és a házasság sokszor göröngyös és nehéz útját elegyenesse. Honnan származhatna-e szokás, mint Ázsiából, hogy az ifjú párra rizst dobálnak, általában a házasságkötő teremből kijövet. A rizs természetesen a termékenységet jelképezi. Történhet ez a templomi ceremónia után is, de ott inkább a rózsaszirm szórása a jellemző.

Az esküvői sorfal

Az ifjú házasoknak gyakran a vendégek és barátok sorfala között kell elhagyniuk a templomot. Ilyenkor ők megpróbálják megakadályozni, hogy a pár átjusson. Ez a házasság folyamán felmerülő akadályok együttes legyőzésére utal.

A fátýol felhajtása

A házasság régen elsősorban üzlet volt két család között. A fátýol oltár elótti felhajtásával a vőlegény ellenőrizte, hogy tényleg azt a hölgyet kapta-e, akire megállapodást kötött. Ma a leány kikérésénél szoktak „hamis menyasszonyt” kiküldeni, lefátýolozva. Hatalmas a nevetés, ha a vőlegény siettében elindul például a valódi menyasszony hasonló alkatú unokahúgával, vagy nővérével.

Balázs Zsuzsika (Gottwaldné)

A templomban

Egyetlen fontos dologra kell odafigyelni. Az esketés alatt az ifjú pár álljon a lehető legközelebb egymás mellé, hogy ne állhasson a boldogságuk közé senki és semmi és ez vonatkozik az esketés utáni, templomból való kivonulásra is!

Kispest, 1988, templomtéri református templom. Kovács Lajos és Nagy Hajnalka. Tanúk: Siket András és Bődök Erika

Az útelzárás

Ez vidéken még mindig gyakori szokás. A templom elhagyásakor gyerekek és fiatal emberek zsinórokkal és szalagokkal próbálják a pár útját elzárni. Ilyenkor pénzzel, borral vagy édességekkel kell megvásárolni a szabad utat a házasságba.

Ki a következő?

Ki ne ismerné az amerikai filmekből a szokást, amikor a menyasszony még hajadon barátnői, ismerősei felsorakoznak, hogy elkapják az ara csokrát, amint az a háta mögé dobja. Akinek sikerül megkaparintania, az lesz a következő menyasszony a társaságból! Ez a még el nem kelt hölgyek számára kellemes szokás. A még nőtlen férfiak közül is hasonló módon szokták eldönteni, ki lesz a következő: a vőlegény menyasszonya harisnyakötőjét dobja közénk.

A szertartás utáni lakoma

Az ifjú feleség első dolga, hogy keresztnevén szólítsa hitvesét, ha más teszi meg ezt helyette a babonák szerint nem jelent jót. Boldogságot és termékenységet hoz, ha a templomból való kilépéskor az ifjú pár elé rizs szemeket, virágszirmot szórnak.

A zaj és a szellemek

A gonosz szellemek csendben érkeznek és félnek minden zajtól. A porcelántörés

, az autó hátuljához kötött „utánfutó” konzervdobozok és egy „násutasok” táblát is erősítettek a kocsira. Mindezek a célból terjedtek el, hogy elűzzék a rosszakarókat. Ennek a szokásnak az alapja szintén az, hogy a zajjal a szegénységet és a gonosz szellemeket elűzze. Amerikai filmekben gyakran látunk erre példát.

Ki az úr a háznál?

Régen ez nem volt kérdés, egyértelmű volt, hogy a férfi viseli a kalapot. Ma már a női emancipációnak köszönhetően azzal is lehet viccelődni, hogy vajon a férj papucsférj lesz-e, aki csak a felesége kívánságait lesi, vagy az aszszony fogja férjura minden parancsát teljesíteni. Könnyű megállapítani! Mindössze arra kell figyelni, hogy kinek a keze van felül az esküvői torta felvágásakor vagy a templomi esketéskor, és megtudjuk, hogy ki lesz az úr a háznál.

Kisfiú a menyasszony ölébe

Több országban is elterjedt szokás, hogy a lakodalom alatt egy kisfiút ültetnek a menyasszony ölébe. A fiúgyermek a termékenységen kívül elsősorban a családnév továbbvitelének jelképe. Egy kínai szokás szerint egy kisfiúnak meg kell pördülnie az esküvői ágyon, hogy biztosítva legyen: az elsőszülött fiú lesz.

Gólya a háztetőn

Ki ne ismerné a történetet a gólyáról, amely már pusztja jelenlétével „garantálja” a gyermekáldást abban a házban, amelynek tetején (kéményén) tanyát vert? Sajnos a gólya megrendelésre nem dolgozik, ezért terjedt el

vidéken az a szokás, hogy babakocsit tesznek a ház tetejére. Így mindenki tudhatja, hogy e házban gyermeket várnak a közeljövőben.

Köszönetajándék

A köszönő ajándék csak nálunk újdonság, másutt régi szokás. Európában az olaszok hozták divatba, de ők is Szicíliából vették át, ahol nincs lagzi „la bonbonnierre”, vagyis köszönő ajándék nélkül. Lényege, a termékenységét jelképező három szem cukrozott mandula, csinos tüllzacskóban, amelyet ötletes apróságokkal is kiegészítenek aszerint, hogy kinek mennyire futja. Már nálunk is kaphatók a mandulacsomagok és kísérik: apró ezüst emléktárgyak. Mindenki tetszése szerint választhat közülük autót, biciklit, állatfigurát, különféle szerencsehozó mütyürkét. A vendéglátók kitesznek az asztalra egy hatalmas papírtortát, ebből lehet elvenni az ajándékkal bélelt papírszeletet. Benne cédula, a jegyesek nevével és a házasságkötés dátumával. Az olaszok tudnak élni, náluk a lakodalom örömnünnep.

A menyasszonyfillérek összegyűjtése

Fiatal lányok ma is gyűjtögetnek filléreket, hogy maguk vehessék meg menyasszonyi cipőjüket, hogy így biztosítsák a házasság sikerességét. A régi szokás szerint ez a menyasszony takarékoságának bizonyítéka volt. Ezeket a lakodalom idején szétszórják, és össze kell seperni őket.

Az esküvői újság

A barátok közösen összeállítanak egy újságot hírekkel, időjárás jelentéssel stb. Ezek a hírek azonban kizárólag a fiatal párra vonatkoznak. Minél eredetibb annál jobb. A „Ki kicsoda”-tól kezdve a főzési és barkácsolási tanulmányokról szóló hirdetésekig minden lehet az újságban, amelyet azután emlékként megőrizhetnek maguknak.

Menyasszonyi torta

A római időkben a torta a termékenység szimbóluma volt. Máshol az élet édességét, és a „kerek világot” is szimbolizálta. Angliában a vendégek apró tortákkal köszöntötték a párt, aki a felhalmozott sütemények előtt csókolt meg egymást. A sok apró torta helyett ma egy nagyot készítenek. A pár ezt

Sütötte Vida Sándorné Beke Eszter

közösen vágja fel. A kapcsolatban a nőnek is van esélye magához ragadni az irányító szerepet, ha észrevétlenül úgy ügyeskedik, hogy a kezét felülre helyezze. Az első szelet tortából a pár megeteti egymást és ezt a szeletet egy tányérról fogyasztják el, így fejezve ki, hogy minden jót megosztanak egymással.

A menyasszony elrablása

Régebben ez, nagyon komoly dolog volt, mivel gyakran előfordult, hogy a menyasszonyt már az esküvői szertartás alatt elrabolták. Ha a vőlegény nem tudott menyasszonyára kellőképpen vigyázni, nem érdemelte meg, hogy feleségül vegye. Manapság ez a szokás csak arra szolgál, hogy a fiatal párt egy rövid időre elválasszák egymástól, hogy valahova betérjenek.

Van azonban néhány szabálya az elrablásnak, amit mindenképpen figyelembe kell venni. Nem szabad hosszú ideig elmaradni, mert különben a vendégek unatkoznak és a hangulat elromlik. A vőlegénynek különösen vigyáznia kell a menyasszonyi csokorra, mert ez őt a menyasszony kiszabadításakor felmenti a fizetési kötelezettség alól, és az elrablónak magának kell fizetnie a ceppet.

A menyasszony cipőjének elárverezése

Ez sok vidámságra okot adó, és a fiatal párnak igen jövedelmező árverés. A tanúk felkínálják. eladásra a menyasszony cipőjét. Az egyik vendég egy kalappal körbejár, és minden árverező bedobja az előző árverező által felajánlott összeg, és a saját ajánlata közötti Különbséget a kalapba. A kalapozó sorba megy és legutolsóként a vőlegény árverez, hogy így feleségének újra meglegyen az egész pár cipője, és az, asszony megkapja a kalapot is az egész bevétellel.

A fátyol levetése (vagy koszorútánc)

Ez is igen kedvelt esküvői szokás. Az örömanya leveszi lánya fejéről a fátylat, a menyasszonyt bevezetik egy lányok által alkotott körbe. A lányok a fátylat mint egy tetőt feszítik ki a menyasszony feje fölé és körtáncot lejtenek körülötte. A tánc után a menyasszony fogja a fátylat, és annak a Lánynak a fejére teszi, akiről gondolja, hogy a legközelebbi menyasszony lesz.

Éjfélkor egy verset mondanak el, a menyasszonynak pedig az asztal körül kell ugrálnia, hogy megmutassa, hogy egészséges. A fátylat leveszi, helyette egy fejkendőt és egy főzőkanalat kap, ezután pedig mindenki, aki a menyasszonnyal táncolni akar, pénzt dob egy kalapba.

A nászajándék

Az a szokás, hogy az ifjú férj a nászéjszaka után adja át a nászajándékot a menyasszonynak. Az esküvő megtervezésébe ezt a mozzanatot is bele kell építeni, mint a szerelem és az esküvőre való emlékezés jelét. Régebben ez az ajándék gazdasági biztosítékot jelentett a fiatalasszony számára. A régi nemesi körökben jószágot, várakat és földeket adtak nászajándékkul a menyasszonynak. Manapság ékszert (gyűrűt, medált, órát, fülbevalót stb.) szokás ajándékozni. A menyasszony is adhat a vőlegénynek nászajándékot. Az ajándékozásnak nincsenek megszabott határai: mandzsettagomb, nyakkendő és óra ajándékozása az általános. Minél egyénibb és fantáziadúsabb az ajándék annál értékesebb.

Menyasszonytánc: eladó a menyasszony!

Régen az apák leányukért cserébe pénzt, értékes javakat kaptak a vőlegénytől. Manapság már nem erről van szó. A pénzt a fiatalok a közös háztartás elin-

dításához kapják, szórakoztató táncos műsor formájában. A vőfély persze gyakran az eredeti jelentéssel viccelődik. Gyakori, hogy a menyasszonytáncos a menyasszony rokonai, unokabátyjai vagy fiú testvérei megpróbálják „visszavenni” az ifjú arát, többször megpróbálják elrabolni, vagy viccesen egy alsónadrágot rejtve a zsebükbe „még a gatyájukat is odaadják” a párnak, vagy az aráért.

A harisnyakötő viselése

A menyasszonyi ruha a hiedelem szerint szerencsét hozott. A vendégek próbálták hazavinni egy-egy darabot a ruhából. A menyasszonyt a harisnyakötője védte meg a teljes ruhátlanságtól. Ma a harisnyakötőt annak a lánynak ajándékozza a menyasszony, akinek a legközelebb lesz az esküvője, mert ez a tárgy szerencsét hoz.

Üvegtörés-cseréptörés

Egyes nézetek szerint a szüzesség elvesztését szimbolizálja. Más vidékeken a cseréptálat teli pénzzel az ifjú párnak úgy kell összesepernie, hogy a vendégsereg széttáncolja az összesepert cserepeket. A vőlegény tartja a lapátot, jelezve, hogy a „háttérrel biztosítja” a menyasszony dolgos házimunkában, vagyis seprésben gyakorlott kezéhez.

A lakás feldúlása: Ennek az értelme az, hogy a fiatal pár ne feledkezzen meg a házasság rögzös útjáról. Ilyenkor a vendégek szétszórják az edényeket, kirámolják a szekrényeket és mindent szétszórnak a lakásban. Az is előfordul, hogy szétdúlják az ágyakat és elbarikádozzák az ajtókat. De olyan is előfordult már, hogy az egész lakást kirámolták. Ilyenkor azután a fiatal párnak szállodába kellett mennie, de teljes titokban, nehogy ott is ugyanaz történjen meg, mint a lakásban.

Az új lakásba költözés

Jó szokásként tartották meg, hogy a rokonok és ismerősök kenyeret és sót nyújtanak át az ifjú párnak általában akkor, amikor először látogatják meg őket az új lakásukban. Régen a kenyér a legfontosabb étel volt, a só pedig igen drága ajándék. Ma azt jelképezi, hogy a jólét sohase múljon el az új otthonból.

A menyasszony küszöbön való átemelése

A küszöb mindig a közös élet kezdetét szimbolizálta. A fiatal pár legyőzve az utolsó akadályt egyszerre érzik meg lép a házba. Ezzel a lépéssel bizonyítják, hogy készen állnak a közös jövőre, az erő és az irányítás azonban a férj kezében van, hiszen a nő férjhez ment, vagyis a férfi házába került, ahol a férfi szava dönt. Amikor a férj feleségét karjaiban tartva először lépi át közös otthonuk küszöbét, az is azt szimbolizálja, hogy megvédi asszonyát a szellemektől, akiknek kedvenc tartózkodási helyük köztudottan a ház eldugott részei, bemélyedései és a küszöb alatti részek.

Gyűjtötte: Androvics Adrianna (Forrás: Internet)

A menyasszonyi ruha története

A nyugati társadalmakban már rég megszokott hagyomány, hogy a menyasszony fehér esküvői ruhát visel, gyakran egy hozzá illő fátyollal. Ez a dolog viszonylag új fejlemény, de az 1800-as évek közepéig és a 20. század nagy részében a menyasszonyi ruhák igazából csak egyszerűbb, alkalmi ruhák voltak, amelyeket aztán később egyéb rendezvényeken is tudott viselni a gazdájuk. A menyasszony bármilyen színű ruhát felvehetett, kivéve pirosat és feketét. A pirosat a prostitúcióval hozták összefüggésbe, a fekete pedig a gyász színe.

Az első híres nő a történelem során I. Mária, skót királynő volt, aki fehér ruhát készíttetett az esküvőjére. Akkoriban ez elég meglehetősen meghökkentő, mondhatni rossz választás volt, mivel a franciáknál a fehér a gyász színe volt. Ennek ellenére 1840-ben egy újabb királyi felség, Viktória brit királynő döntött a fehér szín mellett, mikor hozzáment Albert szász-coburg-gothai herceghez. Az esküvőről rengeteg képet hoztak nyilvánosságra, ráirányítva ezzel egész Európa és a világ figyelmét a fehér esküvői ruhákra.

A fehér menyasszonyi ruhák régen a jólétet

Kósa Teréz menyasszony

szimbolizálták. Mivel ezeket a kényes ruhadarabokat nem lehetett kimosni vagy újra felvenni egy másik alkalommal, ezért csak a tehetősebb családok engedhették meg, hogy ilyen egyszerhasználatos, méregdrága ruhát vásároljanak. A 20. század nagy részében így csak a gazdagabb nőknek telt fehér menyasszonyi ruhára. A legtöbb menyasszony más színű ruhát viselt az esküvőn. Voltak olyanok is, akik megvették a fehér ruhát, aztán az esküvő után átfestették, hogy máskor is hordhassák.

Már az 1950-es években mainstream (főirányzatú) divatot teremtett a fehér esküvői ruha a nyugati társadalmakban. A televízió megjelenése után az emberek szinte bombázták az olyan celeb esküvői fotókkal, mint például Grace Kelly esküvői fényképei. Így végül az átlagos amerikai nők is úgy döntöttek, hogy eljött az ideje, hogy ők is fehér ruhában tündököljenek a saját esküvőjükön.

A fehér ruha egyébként a szüzesség jelképe volt eredetileg. A fehér szín többek közt az ártatlanság és a boldogság megtestesülése is. Az idők során azonban – ahogy egyre több korosztályban elterjedt a fehér esküvői ruha – elvesztette a szüzességgel kapcsolatos értelmét.

Ma már rengeteg lehetőség áll a menyasszonyok rendelkezésére. Akár saját ruhát is varrathatnak, válogathatnak ezer meg ezer katalógusból akár online, de kölcsönözhetnek is. A választék a kölcsönözhető esküvői ruhák esetén is hatalmas, így biztosan mindenki megtalálja azt a stílust, illetve fazont, ami hozzá a leginkább passzol.

Gyűjtötte: Androvics Adrianna (Forrás: Internet)

Emlékeim esküvőkről, lakodalmakról

Távol állt tőlem írni az ismerkedésről, eljegyzésről, esküvőről, lakodalomról, mégis elhatároztam magam, hogy lejegyzem gondolataimat a témáról. Szüleim keveset beszéltek arról, hogyan jutottak el a házasságig. Gyermekkoruktól ismerték egymást, egy utcában laktak, apám húga édesanyám barátnője és iskolatársa volt. Nekik, kettejüknek akkor azonban még más volt a baráti körük. Édesanyámnak már nem éltek a szülei, mikor a szövetkezetben kezdett dolgozni, ahol apám csoportvezető volt. Ekkor figyeltek fel egymásra. Miután összeházasodtak, jóban-rosszban összetartottak édesapám haláláig – sajnos korán halt meg.

Édesanyám sok régi történetet mesélt nekem, de esküvőkről, lakodalmakról keveset beszélt. Azért tudom, hogy anyai nagyanyám, Kollár Mária, nagyapámtól, Bödök Páltól nem jegygyűrűt kapott, hanem jegykendőt. 1904. április 4-én, egy hétfői napon házasodtak össze. Akkoriban a vőlegény menyasszonyának jegykendőt adott. Ezt a kendőt nem hordták, csak nagyon ritka alkalomkor. A sifonérban (a fehéreneműk, ágyneműk tárolására használatos fiókos szekrényben) őrizték. Nagyanyám nagyapámtól feketével szegélyezett, szürke selyemkendőt kapott jegyajándékba. Kívánsága szerint ebben temették el. Az ünneplő ruha színe fekete volt, a menyasszonyok ruhája szürke vagy zöld színű volt. Azért már akkoriban is öltöztek falunkban is polgáriasan, voltak fehérruhás menyasszonyok, vagy legalább fátyol, mirtuszkoszorú volt a fejükön. Mivel a fehér ruhát semmilyen más alkalommal nem tudták viselni, ezért csak a gazdagabbak engedhették meg maguknak. Ezeket a ruhákat később befestették sötétebb színűre, de egy ideig még párszor kölcsönadták. Nagynéném, Bödök Mária 1941-ben ment férjhez Mészáros Kálmánhoz, ruháját több alkalommal kölcsönözte, majd sötétzöldre festette és átszabta. Ezt a ruháját még én is láttam, idős koráig hordta. Végül szétszedte a már átalakított, befestett menyasszonyi ruhát és díszpárna-huzatot varrt belőle. Azt a díszpárnát mi örököltük, és a 2000-es évek elején cseréltük csak le a huzatot róla. A párna eleje, a virágmintás gobelin maradt. Édesanyám menyasszonyi kosztümje is sokáig megvolt. A selyemblúzt pedig a mai napig őrzi nővérem. Édesapám vőlegény-öltönye át lett női nadrágkosztümnek szabva.

Rövid ideig nővérem hordta, de aztán én. Még mindig megvan a nadrág, a zakó, sőt a mellény is, mert a mellényt is hordtam.

A menyasszonyok csokrot kaptak vőlegényüktől, természetesen kerti virágokból állították össze rokon leányok, asszonyok. Ha leányanya ment férjhez, sem fátylat, sem mirtuszkoszorút nem viselhetett, sem virágcsokra nem lehetett. Úgy mondták: csokornak ott van a gyermeke, a mirtusz pedig a tisztaság, szeretet és megértés jelképe, a Boldogságos Szűz Mária virága (katolikusoknál). A menyasszonyi ruha nem lehetett kihívó, zárt volt a nyakánál, takarta a vállat.

Bödök Mariska (1905–1977) esküvője, 1941-ben. A vőlegény Mészáros Kálmán. Esküvői menet az Árokháton, a kaszárnyában levő községi hivatalba. Vőfély Bödök Géza, első koszorúslány Papp Hermina

Apai nagyanyám, Bödök Ilona már jegygyűrűt kapott nagyapámtól, Nagy Elektől, de neki magának nem volt gyűrűje. Ezt a gyűrűt apám, mint legidősebb gyermek adta tovább anyámnak. Gyűrűje apámnak sem volt. Apai nagyszüleim házasságkötése (1917-ben) különlegesnek számított. Szigorú törvény szabta meg, hogy a jegyespárt három vasárnapon keresztül az istentiszteleten vagy a misén ki kellett hirdetni a templomban. A kihirdetés

(banna) annak a közzététele volt, hogy bizonyos személyek házasságra készülnek lépni. Célja a törvényellenes vagy érvénytelen házasságok megakadályozása volt. Három héten át bárki szólhatott a házasságkötés ellen. A jegyespár pedig lelki oktatásban részesült, felkészítették őket a házasságra. Nagyanyámat, egy nagygazda árváját, akinek anyja is tehetős volt, nagygazdának szánták, nem nagyapámnak, hiszen ő csak kigazda és bognár volt. Nagyanyám sok évig ellenállt, mígnem 26 éves korára rendkívüli lépésre szánta el magát nagyapámmal. Benne voltak a korban, nagyapám már 29 éves volt, az ábrándozás helyett a tettek mezejére kellett lépniük. 1917 karácsony második ünnepén, istentisztelet után nagyanyám nem haza, az

Nagyapám húga, Nagy Eszter (1897-1969) és Hegedűs István esküvőjükön, 1920 előtt

anyjához ment, hanem nagyapámmal tartott az ő házukba. Ott is maradt. Így dédanyámnak már bele kellett egyezni a házasságba. Még aznap felmentést kértek a kihirdetési kötelesség alól, meg is kapták. Így ők diszpenzációval (felmentéssel) esküdtek harmadnapon, december 28-án, pénteken. Apám, Nagy Imre elsőszülöttként jött a világra, 1919-ben, ez bizonyítja, hogy nem korai gyermekáldás miatt kellett olyan hirtelen összeházasodniuk.

Szüleim, Nagy Imre és Bödök Terézia 1956. március 24-én, szombati napon esküdtek. Nővérem pedig már novemberben megszületett, a falu nagy megrökönyödésére. Otthonszülés volt, mindhárman otthon születtünk Décsiné Etel néni szülésznő és Snoha Štefan doktor úr segédletével. Még az orvos, Snoha doktor urat is sokan megkérdezték, hogy tényleg koraszülött-e a kisleány vagy „előre lett”. A doktor úr mindenkinek elmondta, hogy a csecsemő nem egészen 7 hónapra született, sajnos még nincs teljesen kifejlődve. Viszont ő, az orvos úgy ítélte meg, hogy koraszülött létére nagyon életrevaló, szülei, anyja gondoskodása kedvezőbb lesz, mintha kórházban inkubátorba tennék. Azért a biztonság kedvéért szüleim másnap elhívták

*Szüleim, Bödök Terézia és Nagy Imre,
1956-ban*

Mikes tiszteletes urat, hogy otthon keresztelje meg a kis Hajnalkát. Az otthoni keresztelő újabb fejtörést okozott a faluban. Aztán lenyugodtak a kedélyek.

A háború utáni években, az 1940-es és 1950-es években még nagy volt a szegénység. Ezekben az időkben megint sokan nem fehér menyasszonyi ruhában esküdtek, hanem kosztüm-ben. Édesanyámnak is kosztümje volt, kis fátyollal, kesztyűvel kiegészítve, édesapámnak az öltönyén kitűző ékeskedett, kezén fehér kesztyű, ahogy kell. A menyasszonyi csokor azonban 1956 márciusában nagy gondot okozott. Apám sehol a környéken nem tudott élő virágot venni. Így édesanyámnak szép, selyemből és bársonyból készült a menyasszonyi csokra. A vőlegény kitűzőket is készítettett,

sőt kis fátyolos koszorú is készült a menyasszonynak.

Kelengyéje (stafírungia) minden leánynak volt. Még a szegényebbjének is. Ezt már születésük után kezdték gyűjteni a gondos anyák. Még nekem is volt, noha sejtettük, hogy soha nem megyek férjhez. Mikor beköltöztem a lakásomba, hálás szívvel gondoltam édesanyámra. Voltak paplanjaim, párnáim, ágyneműim, törülközőim, konyharuháim, abroszaim, sőt, alsóneműim, mert azok is részei a stafírungnak, voltak főzőedényeim, ebédszervizem, poharaim, evőeszközeim. Fel sem tudom sorolni, mi mindent gyűjtött nekem össze édesanyám a hosszú évek során. Persze voltak szegényebb és gazdagabb kelengyék. Ahogy nászajándékok is, de mindegyik az ifjú pár háztartását gazdagította. Emlékszem a már említett nagynéném több mint 30 éves mázas, virágokkal díszített vizeskannájára. Unokanővérétől, Kustyánné Kollár Etel nénitől kapta nászajándékul 1941-ben. Nagy becsben tartotta.

Az udvarlásnak is megvolt a menetrendje. A legények a leányos házhoz kedden, csütörtökön, szombaton és vasárnap jártak. Módja volt az udvarló fogadásának, vagy ha nem szívesen fogadták, akkor jelekkel azt is tudomására hozták a kérőnek.

Életemben három, számomra nevezetes esküvőn és az utána következő lakodalomban vettem részt még gyermekként. Mindhárom a falunkban tartották, unokatestvéreim házasodtak. A rokonok, ismerősök szép értesítőt kaptak az esküvő időpontjáról és helyszínéről. Falunkban ezekben az időkben már többnyire szombaton tartották az esküvőt és utána a lakodalmat. Régebben más napokon is gyakrabban kötöttek házasságot, pénteken csak kivételesen, mint apai nagyszüleim. Akiket a lakodalomba is meghívtak, azokat erről az értesítő melletti kis kártyán tudatták. A postásnak sok dolga akadt az értesítők kihordásával, aztán meg a gratulációk kézbesítésével. A közeli rokonokat a menyasszony és a vőlegény személyesen is meghívta. A meghívást semmilyen okból nem illett visszautasítani.

Bődök Gizike és Sloboda László esküvői menete, Alsó utca, 1968. Vőfély Bődök Géza, koszorúslányok: Décsi Klárka, Sloboda Mari, Domonkos Edit, Bődök Lenke, és a többi unokahúg

Nekem a legemlékezetesebb esküvő a három közül az első volt, Bödők Gizike és Sloboda László esküvője és lakodalma. 9 éves voltam. A lakodalmat a menyasszony szüleinek a házában tartották az utcánkban, az Alsó utcában. Így a készülődés is a szemünk előtt zajlott. Nagy volt a sürgés-forgás. Már egy héttel az esemény előtt a rokonok, meghívottak hordták össze a sütés-főzéshez a hozzávalókat: rántani való csibéket, tyúkokat, kakasokat (ezekből van a legfinomabb leves), lisztet, tojást, cukrot, fűszereket stb., de tálakat, tányérokat, poharakat, evőeszközöket is. Nem is tudom felsorolni. Nekikezdték a levestészta, tarhonya, aprósütemények készítésének, aztán a sütemények, torták sütésére is sor került. Az utolsó napon már katlanokban főztek. Biztosan disznót is vágtak, lehet, még más nagyobb jószágot is. Végül felállították az udvarban a sátrakat. Egy kisebb alatt főztek, a nagyot pedig a vendégeknek állították.

A nagy napon szépen felöltöztünk, mindegyikünk új ruhát kapott. Nővéremnek fehér, nekem világoskék, húgomnak pedig pasztellrózsaszín ruhája volt. Mentünk rokonunk, a menyasszony házába. Majd a vőlegény és az ő rokonai is megjelentek. Kikérték a menyasszonyt. Kisebb vendéglátás után sorba rendezték a násznépet. Elöl a menyasszony ment a vőfélyvel – csallóköziesen mondva, vőfényvel –, Bödők Gézával, ő a menyasszony öccse volt. Utánuk a vőlegény és az első koszorúsleány, Décsi Klárika, a menyasszony unokanővére haladt. A második koszorúsleány a vőlegény húga, Sloboda Marika volt, majd a menyasszony húga, Bödök Lenke következett. Hosszú sorban, párba állítva, kor szerint ment fehér ruhában a sok koszorúsleány. Nővéremet 12 évesen közjük állították, kor szerint a sor vége felé. Akinek volt udvarlója, azzal ment, akinek nem volt, rendeltek mellé hozzáillő fiatalembert. Sok lakodalomban szövődtek új barátságok, szerelmek. Jó alkalom volt az ismerkedésre. Mi, a húgossal szüleinkkel mentünk. A menetet az örömszülők – a menyasszony és a vőlegény szülei – zárták le. Az utcai hangszóróból szóló zenére vonultunk végig a község-házára. Az emberek kiálltak az utcára, útkereszteződéseknél gyülekeztek a „leselkedők”, néhányan csatlakoztak hozzánk. A polgári esküvő után mentünk a templomba. A templomi szertartás végeztével visszatértünk a lakodalom helyszínére. Ekkor már az élen a vőlegény, az ifjú férj vezette a menyasszonyt, a feleségét.

A vőfély, Nagy Árpád, a menyasszony bátyja, az első koszorúslány, Nagy Hajnalka, a menyasszony unokanővére, Nagy Katalin a menyasszony, Décsi Zoltán a vőlegény

Mikor elhelyezkedtünk a sátor alá – a kisgyerekeknek külön terítettek –, üdvözölték a lakodalmas népet, ittak az ifjú pár egészségére, kezdtek feltálatni a vacsorát. Hordták a gőzölgő húsleveseket, kirántott húsokat, mi szem- szájnak ingere. Az italok már az asztalon voltak. A régi lakodalmak csaknem elmaradhatatlan sült tésztaféléje volt a csicsói, borssal gyúrt kulcsos kalács. Nem emlékszem, hogy kínáltak ott olyan kalácsot, pedig jó borkorcsolya. Éjfél után töltött káposztát (takartot) vagy székelykáposztát, vagy mindkettőt szoktak felszolgálni. Volt tányértérés, menyasszonytánc, ellopták a menyasszony cipőjét, és azt ki kellett váltani. Éjfél után a menyasszony átöltözött menyecskeruhába. Zenekar szolgáltatta a talpalávalót, kíséretet a nótázáshoz. Nagymegyerről hívták el Kovács Béla-Bazsó családját. Még a kisgyerekek is zenéltek. Mi, gyerekek is táncoltunk, kicsit távolabb a felnőttektől, hogy ne legyen láb alatt. A ház előtt az utcán tárogatóknak hatalmas tálcákon süteményt, kirántott húst, sült húsokat, kis pálinkát, boroskát vittek ki.

Aztán éjfél után mi, gyerekek, hazamentünk. Az utcában lakók egyedül is hazamentek, a távolabbiakat hazavitték, a nem falubelieket pedig a házban vagy a szomszédoknál fektették le. A felnőttek reggelig mulattak.

Az asszonyok még másnap sem pihenhettek. Mosogattak, rakodtak, vitték vissza a kölesönkapott edényeket, csomagokat állítottak össze az ételekből, italokból, ezeket is széthordták, nemcsak a meghívott vendégeknek, de a távolabbi ismerősöknek is. Mielőtt szétszedték a sátrakat és visszavitték tulajdonosuknak az asztalokat, székeket, még egybeterelték a rokon és utcabeli, szomszédos utcabeli gyerekeket és megebédeltettek bennünket. Mi, gyerekek főképp a sok maradék süteménynek, tortának örültünk. Válogathattunk, kedvünkre!

A menyasszonyi csipkeruhát később szétbontották. Derékban szabott volt, a szoknyarész három széles fodorból állt. Ezt a négy részt négy unokahúg kapta. A felső részét nővérem kapta, bolerót varrtak neki belőle. Ezt a bolerót ünnepi alkalmakkor még sokáig viselte. Lehet, hogy a mai napig is őrzi.

Ez a boleró díszítette nővérem hosszú, bordó ruháját, amelyet 1977-ben apai unokanővérünk, Nagy Katalin és vőlegénye, Décsi Zoltán esküvőjén viselt. Első koszorúsleány volt Nagy Árpád vőfély, az ifjú ara bátyja mellett. Árpi tényleges katonaidejét töltötte, szabadságra engedték el húga esküvőjére. Én csak a lakodalmi vacsorán vettem részt nagybátyánk, az örömapa házában,

oda csak a szűkebb rokonságot hívták meg. Ott készültek édesapámról élete utolsó fényképei. A mai napig hálás vagyok értük Csémi Csabának, ő örökítette meg a vendégeket. A vacsora rendhagyóan kezdődött, az ifjú pár és az első koszorúslány, valamint a vőfély nélkül. Ők ugyanis, ahogy szokás volt, az esküvő után elmentek Komáromba, műtermi fotókat készíttetni. Sokáig elmaradtak, így nélkülük kezdtünk vacsorázni.

Szüleim pár nap elteltével fényképezkedtek csak le, elvitték magukkal édesanyám kis unokahúgát, Bödők Erikát. Neki ez volt élete első igazi, beállított, műteremben készült fényképe. Nekem az a lakodalom volt a legemlékezetesebb, melyben először voltam, neki pedig a szüleimé volt, pedig akkor még az ötödik életévét sem töltötte be. A zenét apám öccseinek, Nagy Károlynak és Istvánnak a bandája szolgáltatta. Erika beintett nekik: Pista, húzd! Pista bátyám és felesége, Petőcz Erzsébet tanító néni nagyon szerették Erikát. Pár hónapjára szüleim után ők is összeházasodtak, az ő lakodalmukban is ott volt Erika.

Visszatérek életem első három esküvőjéhez. A második Bödök Lenke és Fehérváry Zoltáné volt, a harmadik Bödök Gézáé és Nagy Judité. Géza

Bödök Erika 1956-ban

esküvője annyiban különbözött nővéreitől, hogy itt mi voltunk a vőlegény rokonai. Náluk gyülekeztünk, kisebbfajta lakoma után menetbe rendeződtünk, így mentünk kikérni a menyasszonyt. Erről ő így ír:

„A mi esküvőnk 1974. március 2-án volt Csicsón. Csak polgári esküvőnk volt, mivel az én állásom kockán forgott volna, ha templomban is megesküszünk. Lenkééké egy évvel hamarabb volt, 1973-ban, szintén márciusban. Így minket Kósa Gyula HNB elnök és Kovácsné Fábik Erzsébet anyakönyvvezető es-

Nagy István. „Pista, húzd!”

küdtetett. A vőfélyem Géza unokabátyja, Décsi Zoltán volt, ő kért ki. Már nem nagyon emlékszem, hogyan, de a legegyszerűbb módon. Az én tanúm hűgom férje, Fehérváry Sándor, a Gézáé Fehérváry Zoltán volt. Aztán a Slobodáék házában, a Felső utcában volt a lakodalom reggelig. Veszprémi János nemesócsai muzsikus bandája zenélt. Reggelre csak páran maradtak, akik összerakták az ágyunkat, mert mi aztán ott laktunk két évig. Még az édesanyád is segített kitakarítani a hálósobát, aztán mindenki elvonult. Géza már mámoros állapotban aludt, míg nekem sikerült kifésülnöm a tupírozott kontyomat. Aztán tudtam csak elaludni. Az ébredés már szebb volt.” A rakodáskor mondta Géza édesanyámnak, az ő nagynénjének: „Tercsi (nagybátyám, Géza apja hívta így legfiatalabb hűgát, anyámat), olyan boldog vagyok, hogy ma tegezlek. Holnaptól megint magázni foglak.” Géza nemcsak nagynénjét, vagyis anyámat tegezte le, de csak ekkor, a lakodalmán, hanem kisgyermekként más felnött utcabelijét, így apámat is. Hiába mondták neki, hogy nem szabad Imre bácsit tegeznie, hisz ő már felnött. Géza erre azt válaszolta, hogy Imre csak legény, nem ember, mert nincs felesége. Majd ha megnősül, magázza. Géza az 1950-es évek elején kisgyerekként még megélte,

hogy a paraszti világban csak a házasembert vették emberszámba. Ezt sokszor emlegették nekem. Hatéves volt, mikor anyám – Géza nagynénje – és apám összeházasodtak, utána Géza figyelmeztetés nélkül magázni és bácsizni kezdte apámat!

Nővérem, Nagy Hajnalka Budapesten ment férjhez 1988. szeptember 17-én a szülői olimpia nyitónapján. A polgári esküvő a kispesti városházán volt, a templomi istentisztelet pedig szintén Kispesten, a templomtéri református templomban. Az egyházi esküvő előtt, a bejelentkezés után egy alkalommal a lelkész elbeszélgetett nővéremmel és vőlegényével a házasság jelentőségéről. Kaptak könyvet is: Ablonczy Dániel – Adorján József – Gyökössy Endre: Nem jó az embernek egyedül (1Mózes 2, 18). Az ünnepi ebéd egy közeli étteremben volt. Az esküvőn és az ebéden csak a szűk család vett részt. Édesapám már 10 éve nem élt, de édesanyám igyekezett megadni a hozzá illő módját az eseménynek. Nővérem lábszárközépig érő fehérselyem ruhát viselt, ehhez kesztyűt szomszédasszonyunk, Nagy Lászlóné Földes Zsófia néni kötött. A menyasszony hosszú hajába fehér, kis virágokkal

Nemesócsa. Kikérik a menyasszonyt a vőfély és a násznagyok. Beke Zsuzsa, Ádám Mariska leányának és Keszegh Imrének (Tany) az esküvője

díszített szalagot fontak. A virágból hígunk kontyába is jutott. A piros rózsacsokrot a vőlegény, Kovács Lajos adta. Otthon fehér maslis rozmarinkitűzőket készítettünk, ezeket az esküvő előtt gombostűvel tűzködtük a jelenlevők ruhájára. Édesanyám és nővérem Bödök Károlyné Koczás Irén néni vezetésével napokig süteményeket és tortákat sütött. Irén néni szakács volt az iskolában, és kiválóan sütött is. 17-e előtt, pénteken üveg bor kíséretében a rokonoknak és jó ismerősöknek házhoz vitték – még frissen – a süteményeket és tortákat. Pestre is vittünk mindemből. Bár csak a szűk család vett részt az esküvőn, az ifjú házások mégis kaptak nászajándékot a rokonok tágabb körétől is.

Az általam leírt esküvőkön a vőfélyek csak menyasszonykísérő feladatot láttak el.

* * *

Pár sor a gyerekágyas asszonyokról

Komatál: egy egész tyúkot levesnek megfőztek. Majd megpirították a húsát. Főtt krumpli és paradicsomszósz járt hozzá és koszorúba tekert mákos rétes. A komatálat gyerekágyban fekvő kismamának és a családjának: nagyobb gyerekeinek, férjének vitték.

Egyházkelés vagy avatás: a gyermekágyból felépült nőnek és gyermekének első látogatása és megáldása a templomban. A gyermekágy általában 6 hétig tartott, de az egyházkelést már a szülés után 12–14. napjára megejtették, sőt elég gyakran még ennél korábban is. Ennek az az oka, hogy e templomlátogatás előtt az anyának még a ház körül sem szabadott mutatkoznia. Édesanyám nővérem születésekor, 1956 novemberében még a szülői házában lakott. Ekkor megtehetette, hogy csak koraszülött gyermekével foglalkozzon. Igaz, tél volt, kint nem volt munka. Apám segítette. Mi a húgommal már apai nagyszüleink házában születünk. Anyánkat egy-két héttel születésünk után nagyanyánk, az anyósa elküldte a templomba, hogy utána már mehessen kapálni a határba. Szoptatni haza kellett járnia.

Az egyházkelés szokása a szülő nőket védte, hogy legalább pár napig pihenhessenek. Azonban volt eset, mikor az asszonynak a szülés után rögtön

fel kellett kelni, hogy főzzön a családnak. Ilyen esetekben gyakran a segítőkész bábasszonyok – persze nem mindegyik, hisz nem volt kötelességük – nemcsak az anyát és gyermekét tették tisztába, de pár napig még főztek is a gyermekágyas anyának és családjának.

Valamikor, nem is olyan régen, a kisgyermeket gyalogosan vitték végig keresztelni a templomba. A menet élén a bábasszony haladt a kisbabával a karján, vele mentek a szülők – az anya, ha már az egyházkelés után volt – és a keresztszülők. A többi rokon a templomban várta őket. Erre az alkalomra a kisbabát keresztelő-pólyába rakták és takaróval letakarták, ezt kölcsönbe is kaphatták. Décsiné Etel néni bábasszonynak volt rózsaszínű és kék takarója. A templomajtónál a keresztszülők átvették a gyermeket. Amikor a kisbabát hazahozták a keresztelésből, a keresztanya ezekkel a szavakkal lépett a házba: *Angyalt vittünk, bárányt hoztunk. Szülei örömére, egyházunk dicsőségére!*

Köszönöm Maleczki József, nyelvésznek, hogy ellenőrizte az írásaimat.

Nagy Amália, 2018. május 14.

Előkészületek

Köztudott, hogy maga az „esküvő” szó a házasulandó pár esküjére utal. A régi magyar nyelvben azonban ezt „hitnek” vagy „hitlésnek” is hívták! A menyegzőket általában ősszel, betakarítás és szüret után tartották, illetve farsangkor. Az eljegyzés és az esküvő között, az illem szerint, minimum egy évnek kellett eltelnie.

Este kerül sor az esküvői vacsorára, azaz a lakomára. Tehát a vigadozás, mulatozás, zenélés és táncolás tetőfoka. Sokáig tartotta magát a lakodalmi sátor hagyománya. Ezt gerendákból és ponyvákból építették fel, a lakodalmas házat pedig feldíszítették és zöld ágakból kaput építettek. A zöld ágak a természet megújulását, a termékenységet és a védelmet jelképezték. A lakodalmi kalácsot szintén ezekkel díszítették – ebből mindenkinek kellett, hogy jusson, még nem jelen lévő családtagoknak is, vagy a falusiaknak, akik ugyan nem voltak meghíva, mégis jelen voltak az esküvőn („hívatlanok, gázsik”).

A vacsora során több különböző táncot is lejtenek. Magát az étkezést a tejbekása, avagy a ház gazdasszonyának „kása tánca” zárta le. Ennek során a gazdasszony pólyával bekötötte az egyik kezét, a másikban pedig fakanalat tartva jajveszékelve végigjárta a vendégeket. Eközben a vőfély mellette magyarázta, hogy főzés közben megégette a kezét, és a gyógyításhoz kell a pénz. Így gyűjtötte be a kásapénzt a násznéptől. Másik tánc a „párnás tánc”, amit a násznép egy tagja feje fölé tartott párnával jár, amit a választottja elé dob, rátérdelnek és megcsókolják egymást. Éjfélkor pedig sor került a menyasszony-, avagy menyecsketánagra. Menyasszonyként eltáncolja az utolsó táncát, majd éjfélkor felölti a piros menyecskeruhát, és abban is táncol egyet. Ezzel mutatja, hogy férjes asszonnyá vált. Néhol a vendégeknek egy vidám tagja, kiparodizálván az ara táncait, menyasszonyi ruhát ölt. Ez a bolond menyasszony vagy maskarás menyasszony szokása.

Az estét két főbb motívum zárja le. Előbb az úgynevezett „kontyolás”, amikor az idős asszonyok kontyot fésülnek a menyasszony hajából és ráteszik az asszonyi főkötőt. Szó szerint bekötik a fejét. Az ara eközben eljátszotta,

hogy nem akar asszonnyá válni. Végül pedig következett a „menyasszonyfektetés” avagy „elhálás”. Az ifjú párt ünnepélyes keretek között elzárják egy külön helyiségbe (általában a padlásra), hogy megtörténhessen a nászéjszaka. A vendégek valamilyen hangot adó tárgyat raknak a nászágyba, egyrészt, hogy megakadályozzák a nászt, másrészt, hogy jót mulatozzanak rajta. Az elhálás után szokás volt, hogy a menyasszony szüzességét bizonyító véres lepedőt közszemlére tettek. Ha ez utóbbi nem nyert bizonyosságot, akkor a vőlegény családja kártérítést követelhetett és nagy szégyen volt a lányra nézve is. A lakodalom legvégén általában a násznagy földhöz vág egy cserépedényt, miközben azt mondja: „agyonütöm a lagzit!”. Természetesen még ezek után is vannak vendégek, akik nem akarják abbahagyni a vigadozást, így felszolgálták a „takaródólevest avagy a „vendégűző ételt”, majd az asszonyok kásáskanállal döfködik kifelé a még mindig túl aktív vendégeket.

Az esküvőt követő vasárnap a pár elment a templomba, ahol az újdonsült feleség a legdíszesebb ruháját vette fel, és már nem a lányok, hanem az asszonyok között ült le. Hasonló zajlott le a friss férjjel is, aki először foglalta el helyét apja mellett a családi padban. Ezután a menyasszony hét napon keresztül nem hagyhatta el újdonsült házát. Majd a hetedik napon a férjével átmentek a szüleikhez egy közös ebédre. Ezek után mindenki visszatérhetett a hétköznapi teendőihez.

Gyűjtötte: Androvics Adrianna

Lakodalmi hét

A lakodalmi hét azt jelentette, hogy már hétfőn nekiláttak a levestészta elkészítésének. Kedden kezdték el a szárazsütemények előállítását. Szerdán sütötték meg a krémes sütemények és torták lapjait. Csütörtökön krémezték a lapokat és tortákat. Pénteken volt a nagy disznóölés és tyúkpucolás. Szombaton már csak hurcolkodtak a lakodalmas házhoz vagy később a kultúrházba, és ott megkezdték a húsleves főzését a katlanokban. 10-20 db tyúk került az alaplébe. Ez a finom leves volt az alapja a ludaskása tarhonyájának és a főtt rizsnek is. A tyúkokat a kész levesből kiszedték, és a mellüket, combjukat megsütötték. Ezeket is felszolgálták fő ételnek rizzsel, sült vagy főtt krumplival és savanyúsággal. Ezek után jöhetett a kirántott hús majonézes krumplival. Éjfél után pedig disznótoros káposztát szolgáltak fel. Később

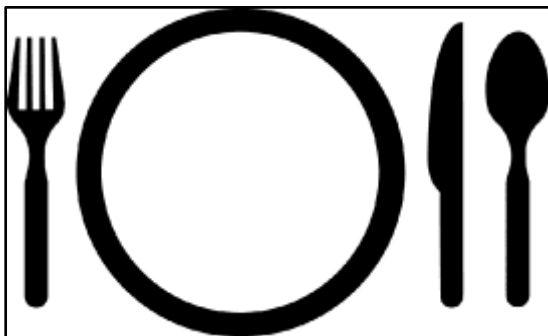
A képen balról: Benkóczy Imréné Magyarics Julianna, Fél Lajosné Kolocsics Erzsébet, Győri Pálné Bödőék Jusztina, Kolocsics Mihály

már megjelent a káposzta erdélyi változata, a székelykáposzta knédliivel. De szolgáltak fel szaftos gombás húst krumplis fánkkal is. Még kihagytam az uzsonnát. Azt még az esküvő hivatalos része előtt szolgálták fel. Pecsényéstálakon rakták az asztalra a finom sült kolbászt, véres és májas hurkát, sült oldalast és pecsenyét. Finom házi kenyér járt hozzá és általában savanyú uborka, csalamádé vagy egyéb savanyúság. Az attól függött, hogy az örömannyák mit főztek be nyáron. Fontos azt is megjegyezni, hogy a lakodalmi vacsorához a legközelebbi rokonság vitt „bótbelit”. Hogy ez mit jelentett? Nos, a meghívott vendég vitt egy tyúkot, tojást, lisztet, 1 kg daralisztet és simalisztet, vaját, porcukrot, kristálycukrot, kakaót, egy tábla csokoládét, sütőport, vaníliás cukrot, rizsát (rizst). Ezekből kezdték sütni a levestésztát és a süteményeket. Később már elmaradt ez a szokás. Maradt az, hogy tortát süttettek, és azt vitték a nászajándék mellé. Az örömapa feladata a bor és a házipálinka beszerzése volt. Emellé már csak krakedlit és vizet tettek fel az asztalokra.

Androvics Adrianna

Esküvői teríték

Hogy miképp készült az 1980-as és 1990-es években az esküvői teríték, azt *Tóthné Magyarics Gabriella* mesélte el nekünk. Gabi 14 éves korától a somorjai szakközépiskolába járt elárusítónői szakra. *Testvére, Zsuzsa* pedig ugyanide pincér-szakácsnak. Mivel szerette a szakmáját és gyakorlatot is akart szerezni, így esküvőkön pincérnői munkát vállalt. Nem volt ez akkoriban könnyű munka, mivel néha 100 vendégnél kevesebbel nemigen volt lakodalmi vacsora. Neki a legtöbb vendége 180 fő volt. Már reggel 8 órától munkába álltak a hűgával. Kezdték az asztalok összerakásával, ez akár déli 12-ig is eltartott. Aztán az asztalokra fehér abrosz került. Majd az uzsonnához felraktak egy tányért, kést, villát, poharat és szalvétát.

Míg tartott az esküvői szertartás, addig nekik le kellett szedni az uzsonnamaradékot, és újra kellett tálalni, hiszen mikor visszatért a kultúrházba a vendégsereg, következett a vacsora. Ekkor már a sekély tányérra leve-sestányér is került, valamint melléjük kis- és nagykanál.

Továbbá tiszta pohár üdítő-

nek vagy bornak és pálinkáspohár is az első koccintáshoz. A terítésnél nagyon pontosan kellett eljárniuk: a tányér két ujjnyira lehetett az asztal szélé-től, balra került a villa, jobbra a kés élével befelé, valamint a nagykanál. A tányér felső részéhez került a kiskanál. Jobbkézhez közel pedig a poharak. A fehér papírszalvétát bal oldalra, a villa alá rakták – háromszögre vagy közép-en hajtva –, vagy kúposra tekerve a tányér közepébe helyezték. Ilyen egyszerűen tálaltak akkoriban. A legvégén még az asztal elejétől megnézték, hogy sorban vannak-e az elhelyezett evőeszközök. Ők általában így terítették, bár néha volt különkérés is. Ruhájuk fekete szoknyából és fehér blúzból állt.

A fotón Dudás János és Tóthné Magyarics Gabriella látható, ahogy felszolgálják a levest. A fénykép 1980. március 22-én János nővérének, Dudás Zsuzsannának az esküvőjén készült

került az asztalra. Éjfélre újra kellett teríteni a finom káposztához, vagy később divatba jött a gombás hús krumplis fánkkal, esetleg knédliivel. Gabiék csak a megrakott tálakat vitték ki az asztalokra, a tálakat előzőleg a szakácsnők rakták meg jó bőségesen. Természetesen a vacsora után a húsostálak még az asztalon maradtak, ezekből ki-ki kedvére csemegézhetett, ha megéhezett.

Ehhez dukált még egy pincérkötény és egy kényelmes lábbeli. Az egész lakodalmi vigasság alatt annyiszor fordultak a tányérokkal, ahányszor sorban jöttek a finomabbnál finomabb fogások. Tehát először volt az uzsonna, majd a vacsora. A vacsorán elsőnek a húsleves került az asztalra, főtt hússal és a levesben főtt zöldséggel, majd a ludaskása. Ezt követte a rántott hússzelet majonézes krumplival. Vacsora után édességként sütemény és torta

Balról: Tóthné Magyarics Gabriella és húga Weinbergerné Magyarics Zsuzsa

Balról: Kustyán József, Tóthné Magyarics Gabriella, Weinbergerné Magyarics Zsuzsa

Ennyi ételhez természetesen jó ital is dukált. Sör, bor, pálinka, kávé, üdítő, víz. Akkor bizony még nem volt zsúrkocsi, hogy azzal könnyíthették volna munkájukat. Mindennel szaladni kellett, ezért reggelre már jól elfáradtak. Sok-sok szép emlék elevenedett meg benne, míg mesélt. Sose bánta meg, hogy vállalta hűgával a felszolgálat. Nemcsak tapasztalatot szereztek, hanem még pénzt is kaptak, és az jól jött a tanulmányaik befejezéséhez.

Androvics Adrianna

Vida Eszter emlékei

2007 áprilisa, sütőverseny Csicsón. Özvegy Mészáros Pálné Bödök Sári néni (1919–2012), tiszteletbeli zsűritag, a zsűri egyik tagjával, Győriné Komjáthy Zsuzsával. Győriné cukrásznak tanult. A falu csodájára járt tortájának, mely a csicsói kastélyt formázta és fiatal lányként sü-tötte. Ő az iskolakonyha vezetője

Készül a menyasszonyi torta

1980-ban kezdtem lakodalmakban sütni-főzni. Itthon megrendelésre már előtte is készítettem tortákat és süteményeket. Lányaim ez idő tájt mentek férjhez, így az ő lakodalmukat is én sütöttem és főztem ki.

Elöttem falunkban hosszú éveken keresztül özvegy Mészáros Pálné, Sári néni süttött-főzött a lakodalmakban. Néha én is segítettem neki. Ebben az időben a helyi földműves szövetkezetben voltam szakácsnő. Sári néni ekkor már idős volt és fáradt, szeretne volna, ha valaki továbbviszi a munkáját. Mivel úgy látta, hogy én jól csinálom, megkért, hogy én folytassam, vállaljam el a lakodalmak sütését-főzését. Ekkor kezdtem el már önállóan a lakodalmakban sütni-főzni.

A lakodalom hetében a lakodalmas háznál dolgoztunk. Már kedden megkezdtük a szárazsütemények elkészítésével, majd a vágott süteményeket és tortákat sütöttük meg. Csütörtökön készítettük el a főzött krémeket és krémeztük a süteményeket, tortákat. A torták díszítése, a sütemények felszeletelése pénteken történt. Természetesen az egész hét folyamán volt segítség a krémek, habok keveréséhez és a mosogatóshoz.

A tyúkok és csirkék pucolását is csütörtökön kezdtük el. Pénteken kora reggel

megtörtént a disznóvágás, majd elkészítettük a húsokat szombatra, s kolbászt, hurkát, májast töltöttünk. Szombaton, korán reggel a kultúrházba hurcolkodtunk a katlanokkal, az edényekkel és a főznievalókkal. Felszeleteltük és bepaníroztuk a húsokat, majd felraktuk a katlanba a levesnek a tyúkokat. Sokáig főttek, mivel lassan kellett főzni, nehogy zavaros legyen a leves. Mindig volt valaki, aki felügyelte, nehogy erősen forrjon. Miközben főtt a leves, elkezdtük sütni a peccsenyét, a tölteléket és a fasírtot.

Délután a násznép a kultúrházban gyülekezett, ott a lakodalom a közös uzsonnával kezdődött el.

Uzsonnára sült kolbászt, májast, hurkát, sült húst és fasírtot tálaltunk kenyérral és uborkával. Az uzsonnát követte az esküvői szertartás. Mikor a násznép elindult a templomba, leszedtük az uzsonna maradékát és megterítettük az asztalokat. A vacsorát este 7-8 óra körül tálaltuk.

A vacsora tyúkhúsleves, sült tyúkhús, sült csirke, tarhonya, rizs, rántott hússal disznó- és csirkehúsból, majonézes krumplisaláta és uborka volt.

Tíz órakor kerültek az asztalra a torták és a sütemények. Éjfél és egy óra között tálaltuk fel a töltött káposztát vagy vadast knédllivel és frissen rántott húst. A knédllit még péntek este elkészítettem.

Hajnalban töltött húst és frissen rántott húst szolgáltunk fel.

A lakodalomban elfogyasztott italokról a vőlegény családja gondoskodott. Fontos volt a jó bor, de a pálinka is keletlen volt.

A vendégek gyakran reggelig mulattak, ettek-ittek az ifjú pár egészségére.

Vida Eszti néni díjnyertes süteménye

Lakodalmak régen

Édesanyám, özvegy Beke Gyuláné 1936-ban ment férjhez. Tőle tudom a régi lakodalmi ételeket. A lakodalmak ebben az időben nem voltak olyan gazdagok, nem volt olyan nagy készülődés, mint amilyenek később voltak.

A lakodalmakat a leányos háznál tartották. Az udvaron nagy sátrat húztak fel, így volt elegendő hely, lehetett táncolni és mulatni a cigányzenére.

A vacsora tyúkhúsleves, rántott hús, tarhonya és burgonya volt, éjfélkor pedig paprikáscsibe nokedlivel.

A csicsói kulcsos kalács: keményebb kelt tésztát gyúrunk, (hogy jól lehessen sodorni) féldarás lisztből. Az élesztőt cukros tejben futtatjuk fel hozzá. A csicsói lényege, hogy külön cukrot nem teszünk bele, tojás nélkül, kacsaszírral (ha nincs, jó a vaj, de az eredeti kacsaszírral készül), borssal, sóval átgyúrjuk

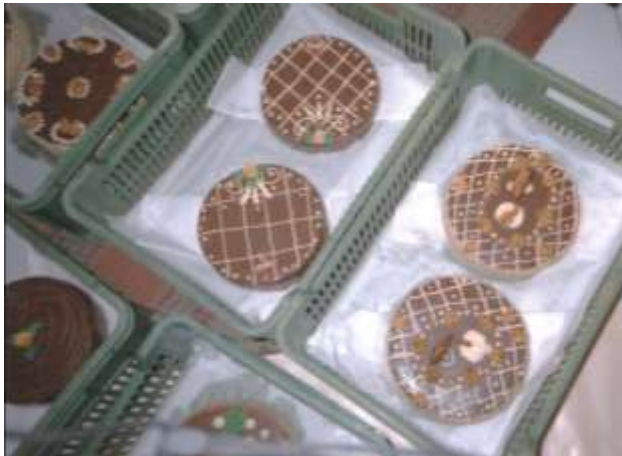
Sütemény helyett cipó-fánkkal, túrós és mákos-rétesssel, tepertőspogácsával kínálták a násznépet. A kulcsos kalács elmaradhatatlan eledele volt a régi lakodalmaknak. Ez egy kelt tésztából készült, perecszerű kalácsféleség.

A násznép evett, ivott, mulatott a jó cigányzenére.

Községünkben szokás volt a „leselkedés”. A falubeliek késő este eljöttek a lakodalmas házhoz és gratuláltak az ifjú párnak. Előfordult, hogy az utcán

táncoltak a jó zenére. Az örömanya kivitt egy nagy tál kulcsost az utcára és körbekínálta a leselkedőket. A házigazda bort kínált nekik. A lakodalom hajnalig tartott.

Özvegy Vida Sándorné Beke Eszter, 2018. október 10.

A torták ládáiban várakoznak, hogy elvigyék őket a lakodalomba

Csokoládétorta és epertorta

Báránytortát húsvétra sütnek

2007 áprilisa, sütőverseny Csicsón. Vida Eszti néni az egyik díjazott

Néhány sütemény a versenyre készítettek közül

A lakodalmas népkiszolgálói

A faluban sok olyan asszony volt, aki nagyon finoman tudott főzni és sütni, és mindezt sok főre is meg tudta csinálni. Mert ugye nem mindegy, hogy valaki csak egy családnak főz, vagy több mint száz vendégnek. Ők emellett még sütöttek is. Finomabbnál finomabb süteményeket és tortákat. *Mészáros Pálné Bödök Sarolta, Szalai Miklósné Bölcskey Eszter, Győri Pálné Bödök Juszтина, Bödök Károlyné Koczás Irén, Vida Sándorné Beke Eszter voltak a főszakácsok. Vida Lajosné Barthalos Jolán és Vida Sándorné Beke Eszter különleges, pirított cukorból készült tortákat is készített. Az ő segítségükre voltak még ügyes asszonyok a rokonságból, szomszédságból és a menyasszony barátnői. A legközelebbi ismerősök pedig vállalták a mosogatást, a csibe- és tyúkpucolást, a levestésztá és a tarhonya elkészítését.*

Balról: Weinbergerné Magyarics Zsuzsanna, Androvics Mihály, Bödök Károlyné Koczás Irén, Androvics Mihályné Ádám Adrianna, Károlyi Lajosné Ádám Irén, Misák Lászlóné Bencsik Zsófia, Tóthné Magyarics Gabriella, Beke Dezsőné Győri Irén. 1990. december 15-én

Koczkásné Mészáros Ágnes mérnök (Füss):

Gyerekkoromban még sok esküvő volt, sőt minden esküvő előtt három vasárnapon a misén kihirdette a plébános úr a házasulandókat, hogy ha valaki tud esetleg valami akadályról, ami a házasságot lehetetlenné teszi, akkor azt jelentse a plébánián. Később már csak egyszer hirdette ki és a végén úgy mondta, hogy hirdettetnek először, másodszer és harmadszor. A hirdetés szövegére nem emlékszem, de az esketés szövege, amit a pap után mondtak el a házasulandók mondatonként, Füssön (és biztosan Csicsón is) a következő volt: *Isten engem úgy segéljen, nagyasszonyunk a boldogságos Szűz Mária és Istennek minden szentjei, hogy a jelenlevő XY-t szeretem. Szeretvén magamhoz veszem feleségül, Istennek rendelése szerint, az anyaszentegyház szokása szerint és hogy őt el nem hagyom holtomiglan, holtáiglan, semmiféle viszontagságában, Isten engem úgy segéljen!* Erre kórusban mondta az összes jelenlevő a templomban: *Segélje az Isten!* A menyasszony szövege: *Isten engem úgy segéljen, nagyasszonyunk a boldogságos Szűz Mária és Istennek minden szentjei, hogy a jelenlevő XY-t szeretem. Szeretvén hozzámegyek feleségül, Istennek rendelése szerint, az anyaszentegyház szokása szerint és hogy őt el nem hagyom holtomiglan, holtáiglan, semmiféle viszontagságában, Isten engem úgy segéljen!* *Segélje az Isten* – mondták kórusban a szertartáson résztvevők. A templomi esküvőn általában részt vett a falu apraja, nagya, ez nekünk gyerekeknek óriási élmény volt. Pedig akkor nem adtak süteményt a templom előtt, csak a lakodalmas háznál esetleg vacsora után. Ezt hívták tátogatásnak, ahol a kitartóbbak hajnalig voltak, sokszor jobban mulattak, mint a vendégek.

Nagymamám (1876–1959) kb. 1897-ben esküdhett nagyapámmal (1873–1954). Esküvői ruhájának a szoknyarésze az ötvenes évek elején még megvolt, jó minőségű sötétbarna szövet, fekete vékony béléssel. Persze már nem hordta.

Mózes Gyula plébános úr ajánlotta az internetről:

<http://www.jegyeshu.eskuvo/index.html>

Az itt olvasható bejegyzés, a házasulandóknak nyújtott lapot tartalmazza, melyet a házasságkötés előtt kell kitölteniük.

Gyűjtötte: Nagy Amália

A római katolikus házasságkötés szertartása

Név:

Házasságkötés ideje:

Házasságkötés helye:

Olvassátok el a liturgiai szövegváltozatokat és válasszátok ki azt a formát, ami számotokra a legkifejezőbb. Ezen a lapon jelöljétek be, hogy melyiket választottátok.

Bevonulás:	*A *B
Hívek üdvözlése:	*A *B *C *D
Könyörgés	*A *B *C *D
Ószövetségi olvasmány:	*A *B *C *D *E *F *Egyéb Szent-
lecke:	*A *B *C *D *E *F *G *H *I *J *Egyéb
Evangélium:	*A *B *C *D *E *F *G *H *I *J *Egyéb
Eskü	*A *B *C
Gyűrűk megáldása	*A *B *C Egyete-
mes könyörgések	*A *B *C *D
Nászaldás	*A *B *C *D *E *F
Záró áldás	*A *B *C *D

Megjegyzés:

Bevonulás

Bevonulás (A)

Elöl megy az eskető pap, utána a vőlegény és a menyasszony, közvetlenül mögöttük pedig a tanúk.

Bevonulás (B)

Elöl meg az eskető pap, utána a vőlegény a tanúkkal. Amikor beérkeznek az oltár elé, visszafordulnak, és akkor vonul be a menyasszony egyedül vagy valaki kíséretében (édesapa, testvér, tanú...)

Hívek üdvözlése

Hívek üdvözlése (A)

Pap: Az Atya, a Fiú és Szentlélek nevében.

Hívek: Ámen.

Pap: A mi Urunk, Jézus Krisztus kegyelme, az Atyaisten szeretete és a Szentlélek egyesítő ereje legyen mindnyájatokkal!

Hívek: És a te lelkeddel!

Hívek üdvözlése (B)

Pap: Az Atya, a Fiú és Szentlélek nevében.

Hívek: Ámen.

Pap: Kegyelem nektek és békesség Atyánktól, az Istentől, és Urunktól, Jézus Krisztustól!

Hívek: És a te lelkeddel! vagy Áldott legyen az Isten, a mi Urunk, Jézus Krisztus Atyja!

Hívek üdvözlése (C)

Pap: Az Atya, a Fiú és Szentlélek nevében.

Hívek: Ámen.

Pap: Az Úr legyen veletek!

Hívek: És a te lelkeddel!

Hívek üdvözlése (D)

Pap: Az Atya, a Fiú és Szentlélek nevében.

Hívek: Ámen.

Pap: Békesség veletek!

Hívek: És a te lelkeddel!

Könyörgés

Könyörgés (A)

Pap: Könyörögjünk (rövid csend: kéréseinkre gondolunk) Istenünk, te a hitvesi köteléknek szent és fenséges értelmet adtál. Azt akartad, hogy a házassági szövetség Krisztusnak és az ő egyházának szent kapcsolatát jelezze. Add meg, kérünk, szolgálóidnak, hogy amit hitükkel elfogadnak, az életükkel váltsák valóra. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiaid által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten, mindörökkön-örökké.

Hívek: Ámen.

Könyörgés (B)

Pap: Könyörögjünk (rövid csend: kéréseinkre gondolunk) Tekints, Urunk, könyörgésünkre, és áraszd jóságosan kegyelmedet híveidre, akik most házasságot kötnek szent oltárodnál! Legyenek mindig állhatatosak a kölcsönös szeretetben! A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten, mindörökkön-örökké.

Hívek: Ámen.

Könyörgés (C)

Pap: Könyörögjünk (rövid csend: kéréseinkre gondolunk) Add meg, kérünk, mindenható Istenünk, hogy e híveid, akik most házasságkötésre készülnek, egyre inkább növekedjenek hitükben, és hívő utódokkal gyarapítsák egyházadat. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten, mindörökkön-örökké.

Hívek: Ámen.

Könyörgés (D)

Pap: Könyörögjünk (rövid csend: kéréseinkre gondolunk) Istenünk! Amikor az emberi nemet teremtetted, azt akartad, hogy a férfi és a nő egygyé legyen. E híveidet, akik most egymással életszövetségre kívánnak lépni, kösd össze a szeretet egyesítő kötelékével, hogy akiket a termékeny szeretet szolgálatára hívtál, legyenek a te nagy szereteted tanúi a világban! A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten, mindörökkön-örökké.

Hívek: Ámen.

Olvasmány

Olvasmány (A) – Ter 1,26-28.31a; Olvasmány a Teremtés könyvéből – Ez az Isten igéje; Olvasmány (B) – Ter 2,18-24; Olvasmány a Teremtés könyvéből – Ez az Isten igéje; Olvasmány (C) – Ter 24,48-51.58-67, Olvasmány a Teremtés könyvéből – Ez az Isten igéje; Olvasmány (D) – Én 2,8-10.14.16a;8,6-7a, Olvasmány az Énekek-énekéből – Ez az Isten igéje; Olvasmány (E) – Sir 26,1-4.16-21 (vagy a görögben Sir 26,1-4.13-16 Olvasmány Sirák fiának könyvéből – Ez az Isten igéje; Olvasmány (F) – Jer 31,31-32a.33-34a, Olvasmány Jeremiás próféta könyvéből – Ez az Isten igéje

Szentlecke

Szentlecke (A) – Róm 8,31b-35.37-39, Szentlecke Szent Pál apostol rómaiakhoz írt leveléből – Ez az Isten igéje; Szentlecke (B) – Róm 12,1-2.9- 18; (rövidebb forma: Róm 12,1-2.9-13), Szentlecke Szent Pál apostol rómaiakhoz írt leveléből – Ez az Isten igéje; Szentlecke (C) – 1Kor 6,13c- 15a.17-20, Szentlecke Szent Pál apostol korintusiakhoz írt első leveléből – Ez az Isten igéje; Szentlecke (D) – 1Kor 12,31-13,8a, Szentlecke Szent Pál apostol korintusiakhoz írt első leveléből – Ez az Isten igéje; Szentlecke (E) – Ef 5,2a.21-33; (rövidebb forma: Ef 5,2a.25-32), Szentlecke Szent Pál apostolnak az efezusiakhoz írt leveléből – Ez az Isten igéje; Szentlecke (F) – Kol 3,12-17, Szentlecke Szt. Pál apostolnak a kolosszeiekhez írt leveléből – Ez az Isten Igéje; Szentlecke (G) – 1Pét 3,1-9, Szentlecke Szent Péter apostol első leveléből – Ez az Isten igéje, Szentlecke (H) – 1Ján 3,18-24, Szentlecke Szent János apostol első leveléből – Ez az Isten igéje; Szentlecke (I) – 1Ján 4,7-12; Szentlecke Szent János apostol első leveléből – Ez az Isten igéje; Szentlecke (J) – Jel 19,1.5-9a, Szentlecke a Jelenések könyvéből

Ez az Isten igéje

Evangélium

Evangélium (A)

Pap: Az Úr legyen veletek!

Hívek: És a te lelkeddel!

Evangélium Szent Máté könyvéből (5,1-12a)

Ezek az evangélium igéi

Evangélium (B)

Pap: Az Úr legyen veletek!

Hívek: És a te lelkeddel!

Evangélium Szent Máté könyvéből (5,13-16)

Ezek az evangélium igéi

Evangélium (C)

Pap: Az Úr legyen veletek!

Hívek: És a te lelkeddel!

Evangélium Szent Máté könyvéből (7,21.24-29)

Aki hallgatja ugyan tanításomat, de nem váltja tettekre, a balga emberhez hasonlít, aki házát homokra építette. Szakadt a zápor, ömlött az ár, süvített a szél, és nekizúdult a háznak. Az összedőlt és romhalmazzá vált.”

Ezzel Jézus befejezte ezeket a beszédeket. A nép ámulatban tanításán, mert úgy tanított, mint akinek hatalma van, s nem úgy, mint az írástudók.

Ezek az evangélium igéi

Evangélium (D)

Pap: Az Úr legyen veletek!

Hívek: És a te lelkeddel!

Evangélium Szent Máté könyvéből (19,3-6)

Akkor odamentek hozzá a farizeusok, hogy próbára tegyék. Ezt kérdezték:

„El szabad a férfinak bármilyen okból bocsátania a feleségét?”

Így felelt: „Nem olvastátok, hogy a Teremtő kezdetben férfinak és nőnek teremtette őket, és azt mondta: Ezért a férfi elhagyja apját, anyját, a feleségéhez ragaszkodik, és egy test lesz a kettő? Most már többé nem két test, hanem csak egy. Amit tehát Isten egybekötött, azt ember ne váltsa szét.”

Ezek az evangélium igéi

Evangélium (E)

Pap: Az Úr legyen veletek!

Hívek: És a te lelkeddel!

Evangélium Szent Máté könyvéből (22,35-40)

Hogy próbára tegye, az egyik törvénytudó kérdéssel fordult hozzá: „Mester, melyik a főparancs a törvényben?”

Jézus ezt felelte: „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez a legnagyobb, az első parancs. A második hasonló hozzá: Szeresd felebarátodat, mint saját magadat. Ezen a két parancson alapszik az egész törvény és a próféták.”

Ezek az evangélium igéi

Evangélium (F)

Pap: Az Úr legyen veletek!

Hívek: És a te lelkeddel!

Evangélium Szent Márk könyvéből (10,6-9)

Isten a teremtés kezdetén férfit és nőt alkotott. Az ember ezért elhagyja apját, anyját, a feleségéhez ragaszkodik, és ketten egy test lesznek. Ettől

kezdve többé már nem két test, hanem csak egy. Amit tehát Isten összekötött, azt ember ne válassa szét.”

Ezek az evangélium igéi

Evangélium (G)

Pap: Az Úr legyen veletek!

Hívek: És a te lelkeddel!

Evangélium Szent János könyvéből (2,1-11)

Harmadnap menyegzőt tartottak a galileai Kánában, amelyen Jézus anyja is ott volt. Jézust is meghívták a menyegzőre, tanítványaival együtt. Amikor fogytán volt a bor, Jézus anyja megjegyezte: „Nincs több boruk.” Jézus azt felelte: „Asszony, a te gondod az én gondom. De még nem jött el az én óráim.” Erre anyja szólt a szolgálóknak: „Tegyetek meg mindent, amit csak mond!”

Volt ott hat kőkorsó, a zsidóknál szokásos tisztálkodás céljára, mindegyik két-három mérős. Jézus szólt nekik: „Töltsétek meg a korsókat vízzel!” Meg is töltötték azokat színültig. Ekkor azt mondta nekik: „Most merítsetek belőle, és vigyétek oda a násznagynak.” Odavitték. Amikor a násznagy megízlelte a borra vált vizet, nem tudta honnan való - a szolgálak azonban, akik a vizet merítették, tudták -, hívatta a násznagy a vőlegényt, s szemére vetette: „Először mindenki a jó bort adja, s csak amikor már megittasodtak, akkor az alábbvalót. Te meg mostanáig tartogattad a jó bort.”

Ezek az evangélium igéi

Evangélium (H)

Pap: Az Úr legyen veletek!

Hívek: És a te lelkeddel!

Evangélium Szent János könyvéből (15,9-12)

Ezek az evangélium igéi

Evangélium (I)

Pap: Az Úr legyen veletek!

Hívek: És a te lelkeddel!

Evangélium Szent János könyvéből (15,12-16)

Ezek az evangélium igéi

Evangélium (J)

Pap: Az Úr legyen veletek!

Hívek: És a te lelkeddel!

Evangélium Szent János könyvéből (17,20-26)

Ezek az evangélium igéi

Házasságkötés szertartása

Pap: Kedves jegyespár! Eljöttetek ide a templomba, hogy az Úr megpecsételje és megszentelje szívetek szeretetét, egyházának szolgája és a hívek közösségének színe előtt. Krisztus Urunk bőséges áldását adja erre a szeretetre. Egy külön szentség kegyelmével gazdagít és erősít meg titeket, hogy kölcsönös örök hűségben vállalni tudjátok a házastársak szent kötelességeit. A házasság szentségének méltósága őszinte szándékot kíván tőletek. Feleljetek ezért az Egyház kérdéseire!

Pap: N., megfontoltad-e Isten előtt szándékodat, és szabad elhatározásból jöttél-e ide, hogy házasságot köss?

Vőlegény: Igen! vagy Megfontoltam és szabadon jöttem! vagy Szabad elhatározásomból jöttem!

Pap: Ígéred-e, hogy leendő feleségedet tiszteled és szereted, amíg a halál el nem választ benneteket egymástól?

Vőlegény: Ígérem!

Pap: Elfogadod-e a gyermekeket, akikkel Isten megajándékozza házasságotokat?

Vőlegény: Elfogadom! vagy Elfogadom őket!

Pap: Ígéred-e, hogy Krisztusnak és az ő egyházának törvényei szerint neveled őket?

Vőlegény: Ígérem!

Pap: N., megfontoltad-e Isten előtt szándékodat, és szabad elhatározásból jöttél-e ide, hogy házasságot köss?

Menyasszony: Igen! vagy Megfontoltam és szabadon jöttem! vagy Szabad elhatározásomból jöttem!

Pap: Ígéred-e, hogy leendő férjedet tiszteled és szereted, amíg a halál el nem választ benneteket egymástól?

Menyasszony: Ígérem!

Pap: Elfogadod-e a gyermekeket, akikkel Isten megajándékozza házasságotokat?

Menyasszony: Elfogadom! vagy Elfogadom őket!

Pap: Ígéred-e, hogy Krisztusnak és az ő egyházának törvényei szerint neveled őket?

Menyasszony: Ígérem!

Pap: Kedves jegyespár! Most következik az a szent pillanat, amikor ünnepélyesen kinyilvánítjátok, hogy egymásnak házastársai akartok lenni.

Forduljatok egymás felé. Fogjatok egymással kezét, és én egybefonódott kezeteiket átkötöm stólával annak jeléül, hogy házasságtok Isten előtt felbonthatatlan lesz.

Pap: N., nyilatkozzál Isten és az Anyaszentegyház színe előtt, akard-e a jelenlevő N.-t feleségül venni?

Vőlegény: Akarom!

Pap: Mondd tehát utánam: N., – Isten szent színe előtt – feleségül veszek.

Pap: N., nyilatkozzál Isten és az Anyaszentegyház színe előtt, akarsz-e a jelenlevő N.-hez feleségül menni?

Vőlegény: Akarok!

Pap: Mondd tehát utánam: N., – Isten szent színe előtt – feleségül megyek hozzád.

Pap: Most megkötött házasságtokat az Egyház nevében érvényesnek nyilvánítom, és megáldom az Atya, + a Fiú + és a Szentlélek nevében.

Hívek: Ámen.

Pap: Ti pedig, testvéreim, akik itt jelen vagytok, legyetek tanúi e szent élet-szövetség megkötésének, amely Krisztus Urunk szavai szerint felbonthatatlan: „Amit Isten egybekötött, ember szét ne válassa!” (Mt 19,6)

Eskü (A)

Pap: Most pedig, ősi magyar szokás szerit, esküvel is erősítétek meg azt, amit az imént egymásnak ígértetek! Tegyétek ujjatokat a feszületre, és mondjátok utánam az eskü szavait! (Vagy olvassátok fel az eskü szavait) *Isten engem úgy segítjen, Nagyasszonyunk a boldogságos Szűz Mária és Istennek minden szentjei, (csak a vőlegény) hogy a jelenlevő N.-t szeretem, szeretetből vettem feleségül (csak a menyasszony) hogy a jelenlevő N.-t szeretem, szeretetből mentem hozzá feleségül Isten rendelése szerint, (az Anyaszentegyház törvénye szerint,) és hogy őt el nem hagyom holtomiglan-holtáiglan semmiféle bajában. Isten engem úgy segítjen!*

Eskü (B)

Pap: Most pedig, ősi magyar szokás szerit, esküvel is erősítetek meg azt, amit az imént egymásnak ígértetek! Tegyétek ujjatokat a feszületre, és mondjátok utánam az eskü szavait! (Vagy olvassátok fel az eskü szavait) *Isten engem úgy segítjen, Nagyasszonyunk a boldogságos Szűz Mária és Istennek minden szentjei, (csak a vőlegény) hogy téged N. szeretlek, szeretetből vettelek feleségül (csak a menyasszony) hogy téged N. szeretlek, szeretetből mentem hozzád feleségül, Isten rendelése szerint, (az Anyaszentegyház törvénye szerint,) és téged el nem hagyok, holtomiglan-holtodiglan semmiféle bajban. Isten engem úgy segítjen!*

Eskü (C)

(ezt az esküt akkor alkalmazzuk, ha az egyik fél nem katolikus. A zárójelbe tett rész elhagyható)

Pap: Most pedig, ősi magyar szokás szerit, esküvel is erősítetek meg azt, amit az imént egymásnak ígértetek! Tegyétek ujjatokat a feszületre, és mondjátok utánam az eskü szavait! (Vagy olvassátok fel az eskü szavait) *Isten engem úgy segítjen, (Nagyasszonyunk a boldogságos Szűz Mária és Istennek minden szentjei,) (csak a vőlegény) hogy a jelenlévő N.-t szeretem, szeretetből vettem feleségül (csak a menyasszony) hogy a jelenlévő N.-t szeretem, szeretetből mentem hozzá feleségül Isten rendelése szerint, (az Anyaszentegyház törvénye szerint,) és hogy őt el nem hagyom holtomiglan-holtáiglan semmiféle bajában. Isten engem úgy segítjen!*

A gyűrűk megáldása és átadása (A)

Pap: Áldd + meg Istenünk, ezeket a gyűrűket, hogy az új házastársakat mindig emlékeztessék kölcsönös szeretetükre és hűségükre! Krisztus, a mi Urunk által.

Hívek: Ámen.

Pap: Csókoljátok meg a hűség gyűrűjét, húzzátok egymás ujjára (és mondjátok utánam):

N. - viseld ezt a gyűrűt - szeretetem és hűségem jeléül: - az Atya, - a Fiú - és a Szentlélek nevében!

N. - viseld ezt a gyűrűt - szeretetem és hűségem jeléül: - az Atya, - a Fiú - és a Szentlélek nevében!

A gyűrűk megáldása és átadása (B)

Pap: Áldd + meg, Uram ezeket a gyűrűket, melyeket a te nevedben megáldunk! Akik e gyűrűket viselik, legyenek az egymás iránti hűségben állhatatosak, maradjanak meg békességben és szent akaratodban, és éljenek mindig kölcsönös szeretetben! Krisztus, a mi Urunk által.

Hívek: Ámen.

Pap: Csókoljátok meg a hűség gyűrűjét, húzzátok egymás ujjára (és mondjátok utánam:)

N. - viseld ezt a gyűrűt - szeretetem és hűségem jeléül: - az Atya, - a Fiú - és a Szentlélek nevében!

N. - viseld ezt a gyűrűt - szeretetem és hűségem jeléül: - az Atya, - a Fiú - és a Szentlélek nevében!

A gyűrűk megáldása és átadása (C)

Pap: Áldja + meg az Úr ezeket a gyűrűket, amelyeket a kölcsönös szeretet és hűség jeléül most egymás ujjára húztok!

Pap: Csókoljátok meg a hűség gyűrűjét, húzzátok egymás ujjára (és mondjátok utánam:)

N. - viseld ezt a gyűrűt - szeretetem és hűségem jeléül: - az Atya, - a Fiú - és a Szentlélek nevében!

N. - viseld ezt a gyűrűt - szeretetem és hűségem jeléül: - az Atya, - a Fiú - és a Szentlélek nevében!

Egyetemes könyörgések (A)

Pap: Testvéreim! (A kenyérrel és a borral együtt) vigyük most Isten elé könyörgéseinket az új házastársakért és minden keresztyén családjáért!

1. Áldd meg, Urunk, a keresztyén családokat, hogy jó példájuk által tanúságot tegyenek rólad a világban!

2. Adj, Urunk, békét hazánknak és az egész emberiségnek, hogy a háború kegyetlensége el ne szakítsa a házastársakat egymástól.

3. Őrizd meg, Urunk, az új házastársakat a hit szerint való életben és az áldozatos szeretetben!

4. Add meg nekik, hogy életükből élet, hitükből hit, imádságukból imádság, szeretetükből szeretet fakadjon!

5. Családjukért vállalt gondjaikat, áldozataikat tedd, Urunk, érdemszerzővé kegyelmed által, és jutalmazd meg az örökboldogsággal!

Pap: Urunk és Istenünk! Hallgasd meg hívő néped alázatos kéréseit! Te vagy a jóság forrása. Áraszd el nagy szeretettel azok lelkét, akik hívő bizalommal járulnak oltárod elé! Krisztus, a mi Urunk által.

Nászáldás (A)

Pap: Most, kedves testvéreim, kérve kérjük Urunkat, hogy erre a szolgájára, ki egyesével házasságra lépett Krisztusban, áraszsa jóságosan áldását, és akiket összeköt ez a szent szövetség (Krisztus testének és vérének szentsége által) szeretetben egy szív és egy lélek legyenek!

Istenünk, te hatalmad erejével a semmiből megteremtetted a világot, majd miután a mindenség alapjait leraktad, és isteni képmásodra megalkottad az embert, a férfinak elválaszthatatlan segítőtársul adtad az asszonyt, hogy ne ketten legyenek többé, hanem egy emberként éljenek, és így arra tanítasz minket, hogy nem választhatjuk széjjel, amit akarod egynek alkotott.

Nézz kegyesen szolgálódra, aki oltalmazó áldásodat kéri a házaselet küszöbén: a szeretet és a békesség lakjék lelkében, és állhatatosan kövesse azoknak a szent asszonyoknak példáját, akiket a Szentírás magasztal!

A férje bátran hagyatkozzék reá, és elismerve őt egyenlő társának, aki vele a kegyelmi életben is osztozik, méltó tisztelettel legyen iránta, és mindvégig azzal a szeretettel szeresse, amellyel Krisztus szerette egyházát!

Most pedig azért könyörgünk, Uram, hozzád, hogy ezek a szolgálók mindig a hitnek és parancsaidnak útján járjanak, s a házastársi hűséget őrizve az erkölcsi tisztaságnak példái legyenek. Az evangéliumból merített erővel mindenki előtt tanúságot tegyenek Krisztusról (a termékenység áldásában részesülve bizonyuljanak erényes szülőknek, és fiaiknak fiait mind a ketten láthassák)!

Az életük legyen hosszú és boldog, s a szentek társaságába jussanak a mennyben, Krisztus, a mi Urunk által.

Záró áldás (A)

Pap: Istenünk, az örök Atya, őrizzen meg benneteket egyetértésben és kölcsönös szeretetben, hogy Krisztus békéje töltsen el lelketeket, és otthonotokban mindig megmaradjon!

Hívek: Ámen!

Pap: (Legyetek áldottak gyermekeitekben) találjatok az életben őszinte jó barátokra és éljetez minden emberrel igaz békességben!

Hívek: Ámen!

Pap: Isten szeretetéről tanúskodjatok a világban, hogy a szenvedők és a szegények, akikhez jók voltatok, egykor hálásan fogadjanak majd Isten örök hájlékában!

Hívek: Ámen!

Pap: És titeket, mindnyájatokat, akik itt együtt vagytok, áldjon meg a mindenható Isten: az Atya, + a Fiú + és a Szentlélek!

Záró áldás (B)

Pap: A mindenható Atyaisten adja meg nektek örömét és áldjon meg titeket gyermekeitekben!

Hívek: Ámen!

Pap: Isten egyszülött Fia álljon mellettetek irgalmával a jó- és balsorsban!

Hívek: Ámen!

Pap: Isten Szentlelke árássa szívetekbe szeretetét mindenkor!

Hívek: Ámen!

Gyűjtötte Nagy Amália

Szalai Mária emlékei

Az én emlékeim az 1950-es évek második feléből valók.

Az udvarlással kezdeném. Abban az időben a legények és a lányok még vasárnap misére jártak a templomba. A mise végén a templom előtt várták a legények a lányokat. Itt már szemezgettük egymást. Délután pedig a kocsmá udvarán találkoztunk, ott mi, lányok, gramofonzenére táncolgattunk, majd felbátorodva a fiúk is bekapcsolódtak, és felkérték táncolni a kiszemelt leányt. Ezeket az alkalmakat hívták kacsabálnak. (Ilyesmik régebben is voltak, pl. az Alsó utca végén, a Cigány-tónál, az ott összeverődött fiataloknak az ott lakó cigányok húzták a talpalávalót. – N. A.) Itt zajlottak a nagy ismerkedések! Ha a legény többször felkérte ugyanazt a lányt, akkor már érezhető volt, hogy van köztük valamilyen vonzalom. A fiú megkérdezte a leányt, hogy ha- zakísérheti-e. Ha a lánynak is tetszett a fiú, akkor megengedte. Egy-két ha- zakísérés után az udvarlásra is rákérdezett. Ha a leány igent mondott, akkor a szüleitől is engedélyt kellett kérni az udvarláshoz. Ha a szülők rábólintottak, akkor a legény eljárhatott a lányos házhoz kedden, csütörtökön, szombaton és vasárnap. Ezek voltak Csicsón a legényjáró napok. Ezek az udvarlások először a szülő jelenlétével voltak, majd ha az udvarló viselkedését megfelelőnek találták, akkor már gyakrabban maradhattak együtt, akár este 10 óráig is vagy elmehettek Keserű bácsi mozijába az estéli előadásra. Ez az időszak egy-két évig tartott. Azután a fiatalok először egymás között beszéltek meg, majd a szülőktől is megkérdezték, hogy összeházasodhatnak-e, és megbeszélték az esküvő időpontját. Ha a szülők is egyetértettek, az ifjú jegyesek – mert ez már az eljegyzés után volt – bejelentkeztek az egyházukhoz tartozó lelkésznel. A községházán is be kellett jelentkezni, mert csak a polgári esküvő után lehetett templomban esküdni. Nálunk, katolikusoknál (akkor és azelőtt a reformátusoknál is – N. A.) az esküvő előtti három vasárnapon, a szentmise után a pap kihirdette a házasulókat, vagyis közzétette a házasságkötési szándékukat. A jegyespárnak oktatásra kellett járni (nemcsak a katolikusoknak, hanem a reformátusoknak is – N. A.), ez a katolikusoknál abból állt, hogy a plébános úr elmondta: szeretni kell egymást életünk végéig, születendő gyer-

mekeink Isten adományai, neki köszönjük meg, és aszerint neveljük őket. Ne hagyjuk el szüleinket, tiszteljük őket, és betegségükben, idős korukban támogatassuk és ápoljuk őket halálukig. Most már egymás testéhez isközötök van, mondta.

Elérkezett a nagy nap! Délelőtt a polgári esküvőre a község házára a tanúkkal mentünk. Délután volt a templomi esküvő. A miénk szűk családi körben zajlott. Fehér ruhába öltöztettek, egy rokon leányka volt a fátyolvivő. A menyasszony, a vőfély, a vőlegény és öt-hatkoszorúsleány, és a többi násznép után, cigánybanda-kísérettel indultunk az esküvőre. Nálunk a muzsikások Rovács Ignác és a Koller testvérek, Béla és Ferenc voltak.

Még mindig fájó emlékem, hogy férjem apja már nem élt, édesanyja pedig nem jött el az esküvőre, de testvérével ott volt a „leskelődők” („tátogatók”) között.

Édesapám kísért az oltár elé, már ott állt a vőlegény, és a pap köszöntött minket. Előadta az ilyenkor szokásos szent beszédeket, megáldotta és megszentelte a tálcán fekvő gyűrűket, majd ezeket egymás ujjára húztuk. Végül a tisztelendő úr, kezében égő gyertyát tartva, a templomajtóhoz kísért minket, minden jót kívánt, kezet fogott velünk és Isten nevével elbúcsúzott tőlünk.

Az esküvői menet élén, cigányzene kíséretével indultunk az új életünk felé. Odahaza a szakács néni kezembe adott egy tányért, a földhöz kellett vágnom, a cserepeket ifjú férjemnek kellett összesöpörni. A terített asztalhoz ültünk, középen mi ültünk, az ifjú pár, körülöttünk a szülők és a testvérek. Finom, házikészítésű, vékony metélttel főzött tyúkhúsleveset ettünk, mert – így mondták – annak varázsereje van. A közeli rokonok hozták a tyúkokat, belőlük készült a leves, ahhoz pedig főtt húst, zöldségeket adtak. A finom tarhonyát már egy héttel a lakodalom előtt elkészítették és szárították. Nyáron a leves után tömött hízókacsa és hízóliba volt krumplival, savanyúsággal, téli időszakban disznót vágtak, sülhúsokat, kolbászt, hurkát tálaltak fel. Édességnek nem sütöttek nagy dolgokat, meggyes-mákos rétest, lekvárral töltött kevert piskótát szolgáltak fel. Bort a vőlegénynek és családjának kellett hozni. A vacsora alatt a zenészek már muzsikáltak, voltak, akik már jókedvükben daloltak, szép, régi nótákat. Éjfélkor ellopták a menyasszony cipőjét. A násznagyoknak kellett jó pénzért kiváltani. Addig a menyasszony nem táncolhatott.

Kovács Erzsébet és Kosár Nándor esküvői menete 1959-ben

A lakodalom után a férj barátai nótaszóval kísérték az ifjú párt az új otthonába.

*Viszik már a menyasszonynak az ágyát,
Eltörték a nyoszolya négy lábát.
Addig asszony nem fekszel az ágyba,
Míg meg nem lesz a nyoszolya négy lába.*

*Megvan már a nyoszolya négy lába,
Gyere asszony, fekiüdj be az ágyba.
Rakd a lábad V betű formába,
Hadd ropogjon a nyoszolya négy lába.*

Szeretnék még néhány dolgot leírni emlékeimből.

Az udvarlás nem volt mindig felhőtlen. Ahol a legény apja több holdas gazda volt, ott nem látták szívesen az egyszerűbb, szegényebb családból való leányt. És így volt fordítva is. Ez okból sokszor viszály keletkezett a családok

között, amely többnyire azzal végződött, hogy szétválasztották a párokat. A valláskülönbség is szétválasztó tényező lehetett. Nem volt kívánatos, hogy református kerüljön a katolikus családba, és viszont.

Utólag még az éjjeli zenéről írnék, amely az udvarlás része volt. A legény, barátaival a leánynak, annak ablaka alatt, szép nótával kedveskedett. A leány, ha jó szívvel fogadta, azt az ablakába kitett égő gyertyával jelezte. Ekkor a legények egy-két üveg bor mellett kicsit még mulattak a leány édesapjával, majd illedelmesen elköszöntek az édesanyjától és a leánytól.

Ezzel a nótával kéredzkedtek be:

*Nyisd ki babám az ajtód, Csende-
sen, mert meghallják a szomszédok,
Nyisd ki babám az ajtód, Csende-
sen, mert meghallják a szomszédok!
Hameghallják, hadd hallják,
Úgyis tudja már a világ,
Hogy én téged szeretlek,
Hogy én téged soha el nem feledlek!*

Szalainé Kovács Mária, 2018 augusztusa

Esküvők a kastélyban

Kálnoky gróf nyolc évig, amíg a kastély felújítása tartott, az egyik toronyban kialakított kis lakásban lakott. Két éve költözött be a kastélyba, és az ünnepélyes házszentelőre ismét hivatalos volt az egész falu népe és az volt a kastélykápolna és az épület homlokzatán egy fali fülkében álló Mária-szobor újraszentelésére is. A szobrot és a kápolna oltárát is a helyi templomban őrizték meg, talán nem is számolva azzal, hogy egyszer még visszakerülnek eredeti helyükre, és visszaáll a régi rend. Mégis így van, kívülről a kastély szebb, mint fénykorában. Kálnoky

gróf, akinek évekig a nevét is csak suttogva lehetett kiejteni, ma a csicsói vadásztársaság tagja, és az angolparkban is nyílnak már a rózsák, amelyeket Lindi grófné ültetett. A több mint negyven szoba berendezése még hiányos, de hát pár év alatt nem is lehet pótolni mindazt, amit az elődök nemzedékeken át gyűjtöttek össze. A Frohnleitenből hozott holmi nagy része is dobozokban áll még az előcsarnokban, de lassan minden a helyére kerül, hiszen a hat Kálnoky lány és a tizennégy unoka egyre gyakrabban jön Csicsóra.

„Tulajdonképpen az is a lányaimnak köszönhető, hogy elkezdődött itt az érdemi munka. 1995-ben Alexandra kitalálta, hogy Csicsón akar férjhez menni, és legalább az ebédlőt rendbe kellett hoznunk, hogy legyen hol leültetnünk a vendégeket. Azóta már négy esküvőt és két keresztelőt tartottunk itt, és a meghívottak láthatták, hogy megint elkészült egy folyosó, egy lépcsőház, néhány szoba. Ezek persze már nem voltak olyan világraszóló lakodalmak, mint régen, de még az én lányaim is az ükanyjuk csipkefátylát

viselték, és valószínűleg az unokáim is azt fogják. Magam is meglepődtem, milyen fontos ez nekik, mert sosem hangsúlyoztam a származásukat, ha beszéltem is a családomról, számukra az mese volt. A feleségem is jelentős német nemesi családból, az Oer dinasztiaiból származik, de ő sem akart grófkis-asszonyokat nevelni a lányaiból. Mégis – talán annak köszönhetően, hogy milyen körökben mozogtunk – a hat vejem közül négy szintén nemesi család sarja. Ma Eleonóra Franciaországban él, lakberendező, Ludmilla mérnöki oklevelet szerzett, és Dél-Tirolban telepedett le, Alexandra filmesnek indult, de most a gyerekeit neveli Karintiában, Ilona Berlinben keramikus-szobrász, Johanna kerttervező mérnök, részben Angliában, részben Ausztriában él, Mária pedig egy bécsi bankban dolgozik. Most már a legszűkebb család is huszonnyolc fő, és ha évente egyszer-kétszer összegyövünk Csicsón, újra megtelik étellel a kastély. Egyébként csak én tartózkodom itt rendszeresen, és Ludmilla lányom férje, Sigmund, aki a gyümölcsösben gazdálkodik; ő telepítette a grófi almást is, ahogy a falubeliek hívják. A feleségem még dolgozik, az osztrák orvosi kamara megelőzési programjáért felelős, de amint nyugdíjba vonul, ő is ideköltözik. Én bízom benne, hogy lassan újra olyan családi fészek lesz a csicsói kastély, ahol az unokáink a vakációt töltik, és ahol jeles ünnepeken valamennyien körbeüljük az asztalt.”

Részlet a Csicsói gróf öröksége című írásból; 2004. december 23., Vasárnap magazin, Vrabec Mária beszélget Kálnoky Alajos gróffal.

További cikkek helyi újságokból (szerkesztve):

Már a negyedik Kálnoky lány lakodalmát tartották – Főúri esküvő Csicsón

II. János Ádámnak, Lichtenstein nagyhercegének fia szombaton házasságot kötött gróf Köröspataky Kálnoky Alajos lányával. A 26 éves Konstantint és a 24 éves Máriát a csicsói római katolikus templomban eskette össze a lichtensteini Wolfgang Haas érsek, az azt követő ünnepségre a helyi Kálnoky-kastélyban került sor. A virágdíszeket Kálnoky Lindi grófnő saját kezűleg készítette, a templom belsejét például napraforgó-virágokkal díszítette. A kastélyban egészben sült malac, párolt csirke, tízféle saláta, gyümölcsös rétesek és helyi jellegzetességek között válogathattak a meghívott Lichtenstein,

Habsburg, Hohenzollern, Schwarzenberg, Kinsky házak tagjai. Persze volt svédasztal is, s meg lehetett kóstolni a kenyai konyha különlegességeit. Az ifjú feleség egyébként menedzser, a férj pedig jogász.

Nemesek Csicsón

Kálnoky gróf vezette lányát az oltár elé

(TA SR-felvétel)

1999. július 17-én pompás főúri esküvőt tartottak Csicsón: II. János Ádám liechtensteini nagyherceg fia, a 26 éves Konstantin a helyi római katolikus templomban örök hűséget esküdött Köröspataky Kálnoky Alajos gróf 24 éves lányának, Máriának. Az ifjú párt Wolfgang Haas

liechtensteini érsek adta össze megannyi nemesi család sarja előtt. Az előkelő vendégek – a Liechtenstein-, Habsburg-, Hohenzollern-, Schwarzenberg és Kinsky-ház tagjai – a ceremónia után a Kálnoky-kastély udvarán ettek-ittak, mulatoztak. Volt egészben sült malac, grillezett pecsenyék, friss saláták, ropogós rétes ilyen-olyan töltelékkel, a svédasztalon helyi és kenyai finomságok sorakoztak. A csicsói kastélyt és az öthektárnyi parkot, amelykorábban a Zichyek és Wal-lens-teinek tulajdonában volt, 1990-ben, a restitúció keretében kapta vissza a Kálnoky-család. Mária agrófi család legfiatalabb, hatodik lánya, menedzser, férje pedig jogász.

Kálnoky Alajos családja:

G6. ALOIS HUGO Alexander Georg Guntram Maria, *Wien 28.3.1931; házasságkötés: Billerbeck 10.5.1961 SieglindeFrn von Oer (*Duiwelskloof 2.11.1935)

Leányai:

H1. Eleonore Alexandra Maria-Theresia, *Bruck an der Mur 25.11.1961; házasságkötés: Frohnleiten 3.9.1983 (div V.2001) Olivier Alain GerardPoux (*Paris 28.9.1956), carrying and usingthenamePoux-Kalnokyfrom 1983

Az ifjú pár a kastély parkjában

Előkészítő vendégek - hercegi és grófi családok sarjai.

Sül a malac a kastélyudvarban.

TA SR-felvételek

H2. Ludmilla Alexandra Therese Maria Katharina,
*Bruck 30.4.1964;
m.Frohnliten 2.9.1989 Si-
gismund Fhr von Krippzu
Prunberg und Krippach
(*Gratsch bei Meran
5.6.1962)

A négy legfiatalabb lány:

H3. Alexandra Benedikta
Helena Felicitas Maria,
*Bruck an der Mur
9.6.1966; házasságkötés:
Csicsó 27.5.1995 PrEma-
nuel von und zu Liechten-
stein (*Klagenfurt 5.5.1964)

H4. Ilona Marie-Therese Re-
née Franciska, *Bruck an
der Mur 9.3.1968; házas-
ságkötés: Csicsó 3.8.1996
Pr Ferdinand von Hohen-
zollern (*Sigmaringen
14.2.1960)

H5. Johanna Marie Alexandra
Rosalie, *Bruck 4.9.1969;
házasságkötés: Csicsó
8.8.1998 Thomas Wood
(*Upton 23.7.1972)

H6. Marie Gabrielle Fran-
ciska, *Graz 16.7.1975; há-
zasságkötés: Csicsó
18.7.1999 PrConstantin-
von und zu Liechtenstein
(*St.Gallen 15.3.1972)

Kálnoky Sándor családja:

Alexander Gustav Kálnoky de Köröspatak (1888–1965), felesége Maria Theresia von Schönburg-Hartenstein (1896–1979), házasságkötés: 1920. Gyermekeik: Johanna Mária Kálnoky de Köröspatak, 1921, Maria Adelheid-Etelka Kálnoky de Köröspatak, 1922, Alexander Hugo Kálnoky de Köröspatak, 1924, Margit Isabella Kálnoky de Köröspatak, 1926, Isabella Klotild Kálnoky de Köröspatak, 1928, Alois Hugo Kálnoky de Köröspatak, 1931, Terézia Mária Kálnoky de Köröspatak 1932.

Itt jegyzem meg, hogy az első grófi esküvő Csicsón 1944. október 4-én volt, amikor is Kálnoky Alajos gróf nővére Mária férjhez ment Ambrózy György Gyula Lajos Ágoston grófhoz.

A családja a Magyar Családtörténet-kutató Egyesület honlapján, a Magyar Főnemesi Adattárban található.

Gyűjtötte: Nagy Amália

Református esküvő

A református egyház felfogása szerint nem „református esküvőről”, hanem házasságot megáldó református istentiszteletről kell beszélnünk. A 2005-ben hatályba lépett 36/2005 számú, új családjogi törvény szerint Szlovákiában egyaránt érvényes az anyakönyvi hivatal vagy valamelyik egyház megbízott képviselője előtt lebonyolított szertartás is.

Hogy a házastársak milyen komolyan veszik Isten áldását először azzal fejezik ki, hogy nyitott szívvel vannak készen meghallgatni Istennek az igehirdetés által hozzájuk szóló személyes szavát a házasság bibliai értelméről.

Másodszor azzal, hogy az igehirdetés meghallgatása után, a lelkipásztor felszólítására megfogják egymás jobb kezét s mások által is jól hallható szóval elmondják a házassági eskü szövegét.

Harmadszor azzal, hogy a lelkipásztor imádságával egyrészt hálát adnak Isten eddigi gondviselő szeretetért (református egyházukért, a családi otthonért, egymás megtalálásáért) és azért, hogy Jézus Krisztus a házasságot is megváltotta.

Másrészt kérik Isten további segítségét, vezetését, a Szentlélek naponkénti kiadását azért, hogy házasságukat mindig Istentől kapott hivatásnak tekinthessék és így is élhessék meg.

A református házasságmegáldó istentisztelet szertartása (menete) a következő:

1. A lelkipásztor a templomban, az úrasztala előtt várja az ifjúpárt.
2. Az áldást kérő házaspár a násznagyokkal (tanukkal) az úrasztala elé áll. A menyasszonyi csokrot az úrasztalára kell helyezni, hogy ne akadályozzon majd a kézfogásban.
3. A lelkipásztor bibliai igével köszöntést mond.
4. Ha gyülekezet is van jelen a szorosán vett családtagokon és rokonságon kívül, ekkor következik a gyülekezet hálaadó éneke (Adjatok hálát az Istennek: 105. Zsolt. 1. verse).
5. Az ének elhangzása után a lelkipásztor egy bibliai ige alapján igehirdetést tart a házasság bibliai értelméről, azaz elmondja, milyen ígéretei vannak

istennek a hívő házastársak részére, továbbá miért hivatás a keresztyén házasság, mit vár Isten a házastársaktól, továbbá minek a szimbóluma a keresztyén házasság.

6. Az igehirdetés után következik a házaspár kézfogása. (Fogjátok meg egymás jobb kezét) és a református házassági esküszöveg hangos elmondása a lelkipásztor után, aki azt mondatonként előre mondja.
7. Az eskü elmondása és ahhoz kapcsolódó rövid pásztori intelm után kerül sor a hálaadó és könyörgő imádságra, melyet a Miatyánk közös elmondása zár le.
8. Ekkor felhangzik a lelkipásztor ajkán az apostoli áldás.
9. Következik a Biblia, illetve emléklapátadás.
10. A gyülekezet éneke vagy orgonaszó közben a házaspár – esetleg a lelkész vezetésével kivonul – a templomból és a templomajtóban fogadja a rokonok barátok jókívánatait.

Végül néhány adminisztratív jellegű tudnivaló:

1. Milyen iratok szükségesek a református házasságmegáldó istentisztelethez?
 - * Személyi igazolvány.
 - * Elváltak esetében a válást hivatalosan igazoló okirat /vagy hatósági bejegyzés a személyi igazolványba/
 - * A területileg illetékes református lelkipásztor hivatalos elbocsátó-levele.
2. Hogyan kell jelentkezni református házasságmegáldó istentiszteletre?
 - * Annak az egyházközségnek a lelkészi hivatalában kell jelentkezni, amelynek a templomában kívánják a házasulandók házasságuk megáldását.
 - * A legtöbb lelkészi hivatalban délután is vannak fogadó vagy un. hivatalos órák. De lehet jelentkezni vasárnap d. e. is az istentisztelet után. Ilyenkor feltétlenül meg kell állapodni konkrét időpontban, mert a forgalmas, nagyvárosi gyülekezetekben esetleg mások is igényt tarthatnak ugyanarra az időpontra!
 - * Ajánlatos tehát legalább egy hónappal a házasságkötés családi körben eltervezett időpontja előtt jelentkezni a lelkészi hivatalban.

3. Hogyan kell felkészülni református keresztyén embernek a házasságra?

Először is imádkozva, mivelhogy régi református tanítás szerint „jegyben járó ifjúnak ill. leánynak” imádkozni kell. Másodsor pedig a reformátusoknál is egyre inkább terjedő „jegyesoktatásban” való rendszeres részvétellel. Mi református keresztyének is azt kívánjuk amit más vallású testvéreink is.

Az Isten áldását kérő házasságok tapasztalják meg naponként, hogy a sok szomorú ellenpélda mellett is, ma is megáll az Istennek ígéje:

„Sokkal jobban van dolga a kettőnek hogynem az egynek, mert azoknak jó jutalmuk van az ő munkájukból. Mert ha elesnek is, az egyik felemeli a társát. Jaj, pedig az egyedülvalónak ha elesik és nincsen aki őt felemelje. Hogyha együtt feküsznek is ketten, megmelegszenek. Az egyedülvaló pedig mimódon menekedhetik meg ő. Ha az egyiket megtámadja is valaki, ketten ellene állhatnak annak és a hármas kötél nem hamar szakad el.” (Prédikátor könyve 4. 9-12)

Az esküforma sok száz esztendő múltra tekint vissza a magyar keresztyén egyház(ak)ban.

Az eskü szövege:

Én... esküszöm az élő Istenre, aki Atya, Fiú, Szentlélek, teljes Szentháromság, egy, örök Isten, hogy ...-t, akinek most Isten színe előtt kezét fogom, szeretem. Szeretetből veszem el őt / Szeretetből megyek hozzá Isten törvénye szerint, feleségül. Hozzá hű leszek, vele megelégsem, vele szentül élek, vele tűnök, vele szenvedek, és őt sem egészségében, sem betegségében, sem boldog, sem boldogtalan állapotában, holtomig vagy holtáig, hitetlenül el nem hagyom, hanem teljes életemben hűséges gondviselője / segítőtársa leszek. Isten engem úgy segítsen. Ámen.

Az internetről tallózva gyűjtötte Nagy Amália. Köszönöm Lévai Attila nagytiszteletű úrnak, hogy ellenőrizte az írást.

Félné Balázs Vilma néni emléke

Vilma néni eljegyzése Fél Károllyal 1958. karácsonyán volt az első ünnepen. A jegygyűrűket, melyeket együtt választottak ki Nagymegyeren, akkor már felhúzták az ujjukra. Az esküvő időpontját 1959. május 30-ra tűzték ki. Sajnos Fél Károlyék szülői házának fala beomlott, ezért halasztaniuk kellett az újrafalazás miatt, tehát június 6-án volt az esküvőjük. Sátrat nem építettek, a lagzit kint tartották az udvaron.

Balázs Vilma menyasszony, Balázs Kálmán vőfély, FélKároly vőlegény, Balázs Zsuzsika első koszorúisleány, 1959

Az 50-es évek végén még mindenkinek volt otthon tehene. A Fél és Balász családnak is volt, ezért két borjút tudtak levágni a lakodalmi vacsorára. Ez mellett 15 tyúkot is pucoltak. Ezeket már két nappal azelőtt elkezdték pucolni. 85 vendégnek kellett vacsorát főzni, fele-fele arányban voltak a Fél és Balázs család meghívott vendégei.

A szövetkezettől kaptak ajándékba 50 liter bort is. A vacsorát Szalay Miklósné Bölcskey Eszti néni receptjei alapján főzték, ő vezette le a sütést is. Segéde volt Nagy Géza édesanyja, Nagy Sándorné Domonkos Terus néni és Nagy Károlyné Vida Hermina néni. Rántott borjúszelet, tyúk, tarhonya, rizsa, krumplipüré, meggyosz, paradicsomoszsó volt a menü. 12 tortát is sütöttek, süteményekkel, no és nem hiányozhatott a kulcsos kalács sem. A tálalásra a tányérokat és evőeszközöket Klór Károly tanító úr kölcsönözte az iskolából. Már kora reggel nekiálltak a sütésnek, főzésnek, hogy időben elkészüljenek.

Balázs Vilma menyasszony, mögötte az öccse, Balázs Kálmán, az ajtón belül a vőlegény, Fél Károly. Az ajtónál a kis koszorúslány, Balázs Zsuzsika (Gottwaldné), háttal pedig Nagy Judit (Bödökné) áll

Akkoriban még nem volt hűtőszekrény. A húsokat és süteményeket Vilma néni szülői háza mellett lévő szomszéd ház pincéjébe rakták le.

Azon a napon két esküvő volt. Az első Tarcsi Kláráé, s mivel ő volt az idősebb, így az övé volt délután 4 órakor. Vilma néniéké pedig este 6-kor. Vilma néni otthon készülődött a hátsó szobában az ajtó mögött. Nagy Lídia, Nagy Géza nővére (ők Vilma néni unokatestvérei) volt a segítségére a menyasszonyi ruhába való öltöztetésnél. Először a vőfély, aki az öccse, Balázs Kálmán volt, elment Vilma néniékhez és kikérte a menyasszonyt. Majd együtt mentek a Fél Károlyék házához. Ott már várták őket a vendégek, akik addig uzsonnáztak. A koszorús lány Vilma néni kishúga Zsuzsa volt. Mikor már együtt volt a vendégsereg elindultak a HNB-re. Ott Klánik Pál eskettető

várta őket. Rövid beszéd után alá is írták a jegyzőkönyvet és elindultak a református templomba. Ott már Mikes tiszteletes várta őket. Vilma néni Nagy Károly násznagy kísérte be az Úr asztalához. Nem volt hosszú a szertartás, kimondták az igent, megcsókolták egymást és aláírták a jegyzőkönyvet. Amikor kijöttek a templomból nem voltak sokan leskelődők, de kaptak gratulációkat. Volt akkor egy szokás, hogy más úton indultak vissza a templomból hazafelé, mint amelyiken odamentek. Így tehát Árokháton indultak vissza Fél Károlyék házába, ahol aztán megkezdődött a dínomdánom.

Ifj. Bödök Károly, 2018. január 5.

Amikor a szeretet a sírig tart...

Szüleim egymásra találásának története számomra nagyon izgalmas és egyben romantikus. 1960-ban még nagyon fiatalok voltak, tele tervekkel és reményekkel, hogy egyszer csak megtalálják a boldogságot, szerelmet, életük párját.

Abban az évben szilveszteri bált szerveztek a kultúrházban, ahová ők is készültek barátaikkal. Anyámnak akkor még bátyjai voltak a kísérői, hisz épp csak betöltötte a 17-et. Egy szabad asztalnál foglaltak helyet úgy, hogy szüleim pont szembe kerültek egymással. Természetesen a hosszú asztalnál más párok is ültek, volt kivel társalogni, iszogatni, de valahogy az ő tekintetük gyakran találkozott, mint ahogy az asztal alatt a lábuk is. Talán még egy szelíd mosolyt vagy kacintást is megengedtek egymás felé. Aztán megszólalt a zene és apám, mint egy gentleman felkérte anyámat táncolni. Ő persze szívesen mondott igent, hisz sokáig néptáncolt és a társastáncok sem álltak távol tőle. Hogy milyen ruhában volt arra már nem emlékszik, de arra igen, hogy nagyon jól ment a tánc, élvezték a ritmust, s talán egymás ölelését is. Azon az estén nem is engedték el egymás kezét, minden zenészámot végig-kerिंगőztek, csárdásoztak, polkáztak. Mondhatnám úgy is, hogy akkor kezdődött el minden...

A testvérbátyóknak is tetszett apám tisztes udvarlása, hisz már előtte is barátkoztak. És nagyanyám is áldását adta arra, hogy lányos napokon apám betérjen hozzájuk udvarolgatni. Szüleim szerelme oly erőssé érett, hogy a tavasz beköszöntével meg is tartották eljegyzésüket. Újra összejöttek a barátok és egy finom ebéd után felkerült az ujjukra a jeggyűrű is. Még a következő

1961. március 17-én, Komáromban

Bödök Juliska és Vida Lajos, 1930.alakodalmi menet,akkormár a templomba tartottak a községházáról balról állnak: Bödök János, Bödök Dénes, Ádám Péter Pál örömapa, Fábik László tanú, Ádám István vőlegény, Ádámné Bödök Zsuzsanna menyasszony, Bödök Aladár vőfély és tanú

héten elutaztak Komáromba, hogy megvásárolják a menyegzői ruhákhoz valókat, cipőket. Boldogan pózoltak a városi fényképész előtt, aki fekete-fehér fotón örökítette meg őket. Aztán augusztusban, búcsú szombatján, déli 12 órakor kimondták a boldogító igent Mikes László református lelkész előtt. A menyasszonyi ruhát, elsőként a faluban rövid szok-

nyával, Klánik Teri néni varrta meg. A menyasszonyi csokrában fehér liliom pompázott. A szűk családi körben lezajlott lakodalmi ebéden anyám a legszebb ajándékot édesanyjától kapta, egy akkor nagyon divatos hálósobabútort. Nagybátyjától, Bödök Dénestől, aki a lagzira hajóval érkezett haza Bécsből, szép nyakláncot és gyűrűt kapott. Talán azért is örült anyám annyira Dénes bácsinak, mert korán elveszített édesapját látta benne, és örült, hogy elkísérte őt a templomba erre a nagy útra.

Szerelmük gyümölcseként 1962. augusztusában megszületett István bátyám, majd én árvízkor, szintén augusztusban. A 25. házassági évfordulójukon, vagyis az ezüstitakodalmukon a HNB-n köszöntötték őket. Harminchat gyönyörű szép év adatott meg nekik, apám korai halála vetett véget szép szerelmüknek. Anyám búcsúzóul egy esküvői fotót csúsztatott be apám szívéhez...

Androvics Adrianna, 2018 nyara

Dénes és Irén története

1977. május 21-én, szombaton kiálltunk édesapámmal az ajtónk elé, hogy „meglessük” Fél Dénes és Szép Irén esküvői menetét. Apánk nem szokott volt nászmenetet nézegetni, de itt a vőlegényt jól ismerte, mert Dénes a szövetkezetben az ő csoportjában dolgozott. Irént mi is ismertük, hiszen az utcánkban lakott, és iskolatársak voltunk. Dénes a falu másik végében lakott szüleivel, őt nem ismertük, ámbar hallottunk róla. Édesapánk minden este megtervezte, hogy másnap kinek milyen munkát adjon. Dénes fiatal fiúként nála kezdett dolgozni, így rá nagyobb gondja volt, sokszor emlegette. Az esküvőjük utáni évben, 1978-ban pedig amikor egyszer meglátta az ifjú párt első gyermeküket, az ifjú Dénest babakocsiban tolva, meghatódva mondta nekünk: itt jön Fél Dénes a családjával! Milyen példás családapa vált belőle!

Apánk nemsokára meghalt, már nem érte meg, hogy Dénesnek és Irénnek még két lánya született, Irénke és Ibolyka. Dénes és Irén családja az eddig együtt eltöltött 41 év alatt három gyermekükön kívül két vővel és öt unokával gyarapodott.

Kívánunk nekik hosszú, szeretetben, családi körben megélt életet.

A sors úgy hozta, hogy évtizedekkel

Nt. Lévai Attila megáldja Fél Dénes és Irén házasságát a 25. évfordulóján

később Irén lett a segítőm. Sokat beszélgetünk, de nemcsak vele szeretek beszélgetni, hanem férjével, Dénessel is. Dénes legkedvesebb témája megismerkedésük története. Megengedték nekem, hogy ezt megosszam másokkal. Egyszerű és szép, mint az itteni szorgos emberek élete.

1976-ban Dénes búcsúi bálba tartott barátjával, Bódis Józseffel-Bozsóval. A kultúrház előtt a villanyoszlopnál megláttak két leányt. Az egyiket ismerték. Odamentek hozzájuk, köszöntötték őket és hívták, menjenek be velük a bálba. Az ismeretlen leány szégyenlősen nézett lefelé, haza akart menni. Dénes sűgva kérdezte a másikat, hogy ki ez a szelíd leány? Csicsói? Nem ismered az Irénünket? Válaszolt hangosan Edit. Ő az én nővérem! Dénes és Irén nem ismerték egymást, de még nem is hallottak egymásról, bár mindketten csicsóiak voltak, mert ahogy írtam, a falu két különböző végében éltek. A lányok hosszas rábeszélésre bementek a bálba, Irén és Dénes szerényen üldögéltek egymás mellett, majd amikor Irén haza akart menni, Dénes megkérdezte, hazakísérheti-e. Irén megengedte.

Dénes 28 éves volt, nősülési korban, megtetszett neki a 19 éves szelíd leány, úgy ítélte meg, Irénke épp hozzávaló. Aztán pár napjára Dénes batorságra kapott és elment Szépék házához. Nem mert bemenni, de Eszti néni, Irén anyja éppen kint volt az udvaron, megkérte őt, hogy küldje ki Irénkét. Eszti néni azt válaszolta, hogy nem illő a leánynak kimenni a fiatalemberhez a kapuba, hanem Dénes menjen be hozzájuk. Dénes kicsit megijedt amiatt, hogy majd miről fognak beszélgetni, de bement. Aztán megeredt a nyelve. Így kezdett járogatni Irénkéékhez, sétálni, néha pedig bálba vitte választottját. Karácsony másnapján megtartották a kézfogót. Irén bal kezének gyűrűsujjára jegygyűrűt húztak. A következő évben pedig összeházasodtak, a jegygyűrűk átkerültek a jobb kézre. Lakodalmuk hagyományosan sátoros volt, cigányzenekarral. Irén mályvaszínű pöttyös menyecskeruhájához kendő – bekötötték a fejét – és kötény is tartozott.

A lakodalmukban Mészáros Pálné Bödök Sári néni volt a főszakács, a sütés-főzés irányította. Sári néni először is megkérdezte, hány vendégre – ebből hány férfire, hány nőre és gyerekre – kell főzni, majd e szerint kiszámította a nyersanyagok mennyiségét, valamint a porciók, sütemények, torták stb. számát. Számolt az esküvő előtti vendégekkel, a vendégek utalójával, de még a „tátogatók” megkínálásával is. Pazarlás mégsem volt,

semmi nem ment veszendőbe. Az ügyes szakácsnőnek az ízek és tálalás mellett ezekre is nagy figyelmet kellett fordítania.

Megemlékezés a 25. házassági évfordulóról 1981-ben a községházán. Németh Katalin (József „lemaradt” a képről), Szép Dénes és Eszter (Irén szülei), Misák Lajos és Margit.

Kollár József (cselló) és Irma, Benkóczi Imre és Juliska.

Molnár Imre és Zsófia, Klánik Benő és Jolán

Irén szüleinek is volt jeggyűrűjük, de ahogy a legtöbb férfi akkoriban, Dini bácsi sem viselte, mert zavarta volna a munkavégzésben. Eszti néni a gyűrűn kívül jegykendőt is kapott, egy virágmintás, rózsaszín krepp kendőt.

Nagy Amália, 2018. július 14.

A polgári esküvő bevezetésének rövid története

A házasság szentsége a katolikus egyházban és az ortodox egyházakban az úgynevezett hetedik szentség, amely – az egyházi tanítás szerint – a férfi és nő életközösségét megszenteli: a házasság lényegi sajátossága e szerint az egység és a felbonthatatlanság.

Valamifajta házasságkötésre majd minden társadalomban létezik lehetőség. Történelmét elég jól visszakövethetjük, mert ezt a kapcsolati formát törvényekkel, okmányokkal mindenütt jól rögzítették.

A legtöbb rögzített forma szerint a házasság férfi és nő közötti szövetség, mely egy életre szól, legfőbb célja pedig utódok nemzése és felnevelése.

Hazánkban évszázadokon keresztül a katolikus egyházjog területébe tartozott a házasság jogintézményének szabályozása. A reformáció elterjedésével azonban jelentősen megnőtt a protestánsok száma, és ez nagyban befolyásolta a házassági jog alakulását.

*Kollár Márta (Mikolainé), Balog Béla eskettető, Ádám Adrianna (Androvicsné),
íjf. Bödők János fényképész*

Magyarországon a polgári házasság eszméjét II. József magyar király fogalmazta meg először, 1786-ban kiadott házassági pátensében. A házassággal kapcsolatos jogalkotás azonban 1894-ig elsősorban a vegyes házasságok szabályozásával foglalkozott, különösen a házassági perekben való ítélkezés és a vegyes házasságból született gyermekek vallásának kérdése kerül e rendelkezések középpontjába.

A házassági jogi törvényjavaslatot 1889-től 1893-ig tárgyalta az országgyűlés. A képviselőház egységes házassági jogot szorgalmazott, amelynek alapja a kötelező polgári házasság bevezetése.

A polgári házasságról szóló, 1894. évi XXXI. törvénycikk szentesítésére 1894. december 9-én került sor az egyházpolitikai reform keretében benyújtott többi törvénnyel együtt. A törvény hatályba lépése után a házasságot csakis az erre illetékes polgári hatóságok előtt lehetett megkötöni.

A házasságot a modern polgári állam jogrendje alapvető intézményének tartották. Egyházi vonatkozásaival együtt polgári szerződésnek is tekintették, amelynek jogi szabályozása így az állam fontos feladata. A polgárok jogegyenlőségének érvényesítése miatt is szükséges volt, hogy a sokféle felekezeti házasságjog helyett egységes állami szabályozás érvényesüljön.

A házassághoz gazdasági és jogi következmények fűződnek, a házasságjog szerint a család a társadalom alapja. Alapvető társadalmi intézmény, ezért előírások szabályozzák, milyen feltételekkel lehet azt megalapozni. A házasság a házasságkötés jogi cselekményével lép életbe. Ennek során a házasulandók anyakönyvvezető, illetve vallásuk szerinti pap előtt frigyre lépnek. Ehhez szükség van a „tanúk” aláírására is, mind a nő, mind a férfi részéről.

A házasság a polgári házassági jog szerint megszűnik az egyik házasfél halálával vagy bírói felbontással.

A 2005-ben hatályba lépett 36/2005 számú, új családjogi törvény szerint Szlovákiában egyaránt érvényes az anyakönyvi hivatal vagy valamelyik egyház megbízott képviselője előtt lebonyolított szertartás is.

Internetről tallózva gyűjtötte Nagy Amália

Ifjú Szabó János vőfély

Ifjú Szabó János („pék Jancsi”) péknek tanult, egy ideig dolgozott a csicsói pékségben. Innen kapta ragadványnevét. A citerazenekarban apja mellett, gyermekként köcsögdudán játszott. Fiatal korában vőfélyeskedett, vagy ahogy itt mondják, vőfény volt sok lakodalomban. Számos verset gyűjtött ebből a korból. Ezeket a verseket a fejében őrzi, kérésünkre elkezdte fűzetbe írni őket. Az elsőket átírtam, utána azonban már nem kaptam újabbakat. (N. A.)

Az írott versek nem hatnak úgy, mint mikor ő adja elő őket, élvezetesen, teljesen átélve, mindig másképp, hogy meg neunjuk.

**Mélyen tisztelt vendégsereg, egypár szóra kérem. Egymáshoz tiszta, hű szeretettel áldd meg a menyasszonyt és párját, kik az indulást már alig várják. Mielőtt indulnánk az esküvői útra, szenteljünk néhány szót a búcsúzóra. Im-már a búcsúnak most léssen kezdése, legyünk csendességben, amíg léssen vége. Drága jó Istenem, mikor hozzátok beszélek, szívemen akkor nagy fájdalmat érzek. Hisz nektek köszönhetem, hogy e földön élek, fölneveltetek, há-lát adok néktek. Isten rendelése, hogy tőletek elváljak, választott férjemmel kü-lön úton járjak. Csak azért az egyért könyörgök tenéktek, tartsátok meg irán-tam a szeretetet. Drága jó szüleim, Isten veletek!*

**Ahol vígan vannak legények leányok, én oda bejárok. Apám kántor volt, öregapám kefekötő, a jó bort a hordóból itta mind a kettő. Ha az én gégémnek is csak egy csepp melléfolyna, sírjában mindkettő rögtön megfordulna. Én Jó Iste-nem, ezt az embert vegyed kegyeidbe, mert életében a csizmáján sem tűrte a vizet. Száz akós nagy hordó legyen borral telve, ha megunom életem, abba füljak bele. Aztán ahogyan dukál, Szent Péter öcsém a kapuban szalutál. De most már elég ennyi az egészből, nem akarok hozni sokat a sütetből. Megszédült a fejem, forog vélem az egész világ. Tisztelt vendégsereg, kívánok jó mula-tást.*

**Ide figyeljen most minden becsületes! Ez a zsenge kis malac még csak három hetes, de meggyilkolták, rettenetes. Gyere kismalackám egy búcsúszóra. Hamar eljött neked a végóra. Tisztelt vendégsereg, metéljék apróra, utána egy darab nekem is jó volna/ utána egy darab jusson a vőfényúrnak.*

**A szomszédék Pistája, mikor kiült a házunk elé az utcára pipázva, ahogy ült a kispadon, mit is vett a csalafinta fejébe! Hallja Pistá, hogy még mit nem akar na, hogy én maga mellé üljek a padra! Dehogy ülök, nem ülök én maga mellé a padra! Melléje? Ha akarja, beülök az ölébe.*

A lakodalomban felszolgálják az ételt. Nagyné Ádám Éva, Szoboszlayné Ádám Zsuzsa, Szoboszlay Vince (Beke Zsuzsanna Ádám Mariska lányának és Keszegh Imrének (Tany) a lakodalma)

**Mikor Noé apánk Isten parancsára ment fel a bárkára, minden madárból vitt fel magával, de azt az egyet nem felejtette, hogy a szőlőtökét ki nem felejtette. Hisz néki köszönhetjük, hogy isszuk e jó nedűt, amitől az erőnket nyerjük. Nosza hát uraim, töltsünk a pohárba, igyunk egészséget az ifjú párra!*

**Ezt a kimondottan pikáns verset mindig csak éjfél után szavalta, mikor már a gyerekek lefeküdtek, és a hangulat a tetőfokára hágott: Nem eszik a picsa lencsét, sárgarépát sem cseresznyét. Lassan öröl mint a kánya, hol beveszi, hol kihányja. Karamella mér vagy kurva nem vagy arra rászorulva. Szőröd kopik, lyukad tágul, de kibasznak a kuplerájbul. Ha a kurva megöregszik, hasra fekszik úgy üzekszik, utcasarkon állva basztál a családra szégyent hoztál.*

Ezeket a közismert nótákat gyakran énekeltél.

**Az én bánatom már nagyon csöndes bánat, rég nem láttak sirni, ahol muzsikálok. Tavasz hozott téged, az őszt vitt el tőlem, búcsú kézfogásra jöttél el egy*

este. Az ajkadra hulló könnyet néztem, mintha mi se fájna. Olyan könnyen mégy el, én meg itt maradtam. Csak a szívem ment el megkeresni téged síró szellők szárnyán hulló falevéllal.

**Hideg őszi éjszakákon gyászos felhők szállnak az égen. Esküvőre készülődnek, sírt ásnak a faluvégen. Szegény árvát nem gyászolja falu népe, csak egy gyönyörű cigánylánynak szövik könnycsepp a szemébe. Amíg éltem, nem hullott a könnyed értem, ide, hogy most már sírba tesznek, ne hulljon a könnyed értem. Ne is hozzád piros rózsát, örökzöldet, de babám arra kérlek, hogy te dobd rám az első lapát földet.*

**Azt hittem, hogy boldog leszek, s enyém lesz a legszebb nyíló rózsá! Azt hittem, hogy a két szemed, nékem ragyog piros pünkösdi óta! Rá se néztem más virágra, csókot mástól azóta sem kértem, Te voltál a reményességem, Te voltál a csillagom az égen! Hazugság volt minden szavad, hazug volt a csókod, ölelése. Neked adtam a szívemet, de az a szív mégsem értem égett. Elmegyek én messze tőled, nem akarok az utadba állni, ha könnyet látsz a szememben, Te csak kacagj, könnyebb így elválni.*

**Valamikor úgy szerettem a virágot, Köztük jártam, velük szőttem, sok szép álmot. És amikor az a kislány, rám borult egy forró csókkal, behintettem szőke haját virágokkal. Amikor a szerelmünkre alkonyat szállt, forró csókot másnak adott ez a szép leány. Göndör haja még akkor is virággal volt tele szórva, meggyűlöltem a virágot én azóta.*

**Jaj, de szép kék szeme van magának, nincs ilyen a világon senki másnak. A szívem úgy dobog, mikor látom, meghalok egy csókjáért, gyöngyvirágom! Nappal is álmodom mosolyával, éjszaka meg azt húzatom a cigánnyal, (hogy) Jaj, de szép kék szeme van magának, nincs ilyen a világon senki másnak.*

**Akácós út, ha végig megyek rajtad én, Eszembe jut egy régi szép regény: Nyár-este volt, madár dalolt a fán, s itt kóborolt, csavargott egy cigány, Megszóllítám: De jó hogy megtalállak itt, A legszebb lány tudod-e, hol lakik? Ott arra lenn, túl az akácson, Ma estelen, egy ház elé osonj! (este még) (Refrén: Egy ablaknál! Állj meg cigány, Úgy muzsikálj, hogy sírjon az a szép leány, Olyan legyen, mint egy szerelmi könnyes vallomás. De csak csendesen, Ne hallja senki más.) Az éjmadár átsuhan a városon, Éjfélre jár, s én az utcát rovom, A holdsugár deres hajamra süt, Hideg, sivár csend honol mindenütt. Azóta rég a más asszonya lett a lány, De ez a dal még fülébe cseng talán, (De a dal még...) Én Istenem! A múlt, hogy elszaladt, És énnekem csak e kis dal maradt: Refrén: Te csak dalolj, kacagj ne vess Enyém a*

könny számomra úgyszincs más öröm Attól se tarts, hogy a kis dal szívemen üt sebet Te csak dalolj, ne vess ki engemet. (Refrén: Te csak dalolj, kacagj ne vess, Enyém a könny, számomra úgyszincs más öröm. Attól se félj, hogy a kacaj szívemen üt sebet, Csak a csóknak élj, felejts el engemet).

**Sátoroznak az oláh cigányok, jegenyefa tetejéről rigófütyül rájuk. Összeszedte a szénát, zabot fél szemű lovának, kertek alatt döglött bálót (baló-disznó cigányul) az aprócsaládjának. Az asszonyok az erdőben mind a fát*

vágják, az öregromák a kocsmában mind a kártyát vágják.

**Erdőszélen nagy a zsivaj, lárma, Erdő szélén esküszik a cigányvajda lánya, Táncra perdiül, vígan van ott, az egész cigány had: Csak egyedül a menyasszony arcán ül a bánat, Arcán ül a bánat. Szomorú a cigányvajda lánya. Rejtett könnyét senki más, csak édesanyja látja. Vigasztalja: felejtsd el azt a fattyút, az égre! Édesanyám, fáj a szívem, majd meghasad érte, Majd meghasad érte! Már bíz én azt a rongyost nem bánám, Ez rangosabb, ezüstpitykefityeg adalmányán. Azt a régít meg se látnám, semmije sincs néki! Édesanyám nekem az kell, az a rongyos régi, Az a rongyos régi! (internetről)*

**Piros rózsák beszélgetnek, bólintgatnak, úgy felelnek egymásnak. Találgatják, hová jutnak, mely sarkába ennek a nagy világnak. Szép asszonynak hókeblére, vagy egy gyászos temetésre, Koszorúba fonják? Vagy talán az éjszakában, valahol egy kis kocsmában, Egy szép lányra szórják. És egy napon útra kelnek, ágaiktól búcsút vesznek a rózsák, Mert énnekem virág kellett, letéptem egy holdas este száz rózsát. Piros rózsák illatával, halkan síró muzsikával, Üzenem tenéked: Szegény vagyok, semmim sincsen, a száz rózsa minden kincsem, Add érte a szíved.*

(Forrás: internet)

Nagy Amália gyűjtése

A menyasszony cipője

Unokahúgom, Szalainé Ádám Edina ellopta a cipőmet és várja a váltságdíjat. A vőfély ennek nagyságát 500 korona értékben állapította meg. 1990. december 15-én

talmat, a cipő visszakerült a menyasszony lábára, és folytatódhatott tovább a mulatság.

Androvics Adrianna

Akik a menyasszonyi ruhákat varrták

Falunk mindig bővelkedett ügyeskezdű, jó szabászokkal és varrónőkkel. Közülük sokan a menyasszonyi ruhák varrását is vállalták. Tették ezt akkor, amikor még nem volt segítségükre annyi divatlap, mint most. A hosszú, fehér ruha mellé megvarrták még a menyecske ruhát is, azt az ifjú asszony már közvetlenül éjfél után viselte. Ugyanis a menyasszony csak éjfélig volt fehér ruhában, utána átöltözködött. Az 1980-as években sokan választottak piros, fehér pöttyös menyecske ruhát. A koszorúslányok általában rózsaszín vagy égszínkék ruhákban pompáztak a menyasszony mögött a lakodalmas menetben.

Varrónők voltak Csicsón: Klánik Józsefné Fábik Terus néni és menyé Klánik Pálné Kósa Teri néni, Pázmány Jolán, Nagy Eszter, Barthalos Margit, Mikus Lászlóné Szalisznyó Izabella, Rehoregh Erzsébet, Nagy Mihályné Kálmán Terézia, Szabó Gyuláné Ruzsik Mária, Komjáthy Szilveszterné Csóka Éva, Földes Csabáné Németh Amália.

Androvics Adrianna

Lakodalom van a mi kis falunkban...

Kislány koromban szombaton délutánonként az volt kedvenc időtöltésem, hogy kimentem az akkori Helyi Nemzeti Bizottság épülete elé lesni a násznépet. Amint megszólalt a hangosbemondóban a zene, azonnal futottam, hogy jó helyről láthassam a lakodalmas menetet. Ahogy közeledett az esküvő időpontja, egyre többen gyűltek össze, idősebbek, fiatalabbak. Mindenki kíváncsi volt a fiatal párra.

Mivel legtöbbször a helyi kultúrházban volt a lakodalmi vacsora, onnan is indult el a menet. Elöl jött a vőfély a menyasszonnyal. Majd a vőlegény az első koszorúslánnyal. Őket követte a többi koszorúslány és a násznép. Legvégül jött az örömapa az örömannyával. Jó hosszú menet szokott volt lenni. Néha bizony a menyasszony már bent volt az épületben, a menet vége meg csak akkor kanyarodott be az utcába.

1979-ben még alapiskolás voltam, amikor megkértek, hogy nem szavalnék-e ezeken az eseményeken. Boldogan vállaltam el. Így már közelebről is láthattam a jegyeseket és a lakodalmas forgatagot. Kollár Mártival (ma Mikolainé), az osztálytársammal együtt jártunk szavalni minden szombaton, hisz akkoriban bizony több alkalommal volt házasságkötés, mint most. Emellett névadók, ezüst- és aranylakodalmak is voltak szép számmal. A hivatalos rész előtt mi már negyedórával ott leselkedtünk, hogy mikor látjuk meg a menyasszony fátylát. A jegyzőkönyvvezető, Szigeti Julianna, vagy a helyetese, Bödök Magdaléna várták az ifjú párt az eskettető terem ajtajában. Elkérték tőlük a jegygyűrűket, aztán egy szép tálcára tették és a fő asztalon helyezték el őket. Ezután megkérdezték az ifjú párt, hogy van-e bár- milyen körülmény, mely megakadályozhatná az esküvő lebonyolítását. Nem emlékszem, hogy ilyen lett volna, mindig rendben volt minden, a tanúk is a felkért személyek maradtak.

Eközben mi a hangosbemondó zenéjét szakítottuk félbe. Legtöbbször a régi fekete lemezek szóltak, magyar nóták és az 1960-as, 1970-es évek beatzenéi. Harangozó Teri sikerszámain, a „Minden ember boldog akar lenni” vagy a „Mindenkinek van egy álma” című dalait szerettük feltenni. A jegyespár

a fő asztal előtt állt meg, a menyasszony a vőlegény jobb oldalán. Mellettük vagy hátuk mögött pedig a tanúk álltak. Az örömszülők is az első sorban foglaltak helyet, ki-ki a maga gyermeke mögött. Oldalt álltak a koszorúslányok párjukkal és a násznép. Sokszor bizony be sem fért mindenki a kicsi terembe. Többen kint álltak és ott hallgatták végig a beszédet.

Falunk elnöke, a Helyi Nemzeti Bizottság elnöke akkoriban Kósa Gyula bácsi volt. Ha nem tudott jelen lenni, akkor Balogh Béla tanító vagy Rigó Benedek mérnök volt a helyettese. A Polgári Ügyek Testületének nevében Décsi Valéria tanítónő szokott volt pár szót szólni a fiatalokhoz.

Az esketés így folyt le: Először elhangzott egy szavaltat, aztán bemutatták a jegyeseket. Majd a beszédek után következett a hivatalos rész, akkor a jegyeseknek nyilvánosan is ki kellett nyilvánítaniuk házassági szándékukat. Elhangzottak az igenek és a jegygyűrűváltás. Emlékszem, bizony sokszor volt úgy, hogy a jegygyűrű nehezen ment fel a vőlegény ujjára. Aztán következett az első hitvesi csók. Ilyenkor mindenki mosolygott. Néha el is maradt a csók, vagy szólni kellett, hogy fiatalok itt az idő a csókra! Aztán már csak a jegyzőkönyveket kellett aláírni és a PÜT emlékkönyvét. Gyula bácsi (vagy helyettese) levette nyakáról a hivatalos címet, gratulált a fiataloknak, és átadta a HNB ajándékát. Ezután jöhettek a többiek a jókívánásaikkal. Végezetül a vőfély megkérte a násznépet, hogy sorakozzanak fel és az újdonsült ifjú házások most már kéz a kézben kivonultak az utcára. Ott várták őket az ismerősök, szomszédok, barátok, vagyis a nem hivatalos vendégek, hogy csokrikat adják és minden jót kívánjanak a házásoknak. Emlékszem arra is, hogy az ifjú férjek közül némelyik ölbe kapta fiatal párját és úgy lépett ki vele a teremből.

Azalatt a tíz év alatt, míg szavaltam, bizony sok minden érdekesség megtörtént az esküvőkön. Szinte évente változott a menyasszonyi ruhák és vőlegényöltönyök divatja. Értem ezt a szabásra, színre, a ruha anyagára, hosszára, a cipőre. Az 1980-as évek elején bizony a hosszú ruha volt a divat, általában hosszú ujjal és koszorúval, fátyollal. Aztán volt pliszírozott, hímzett, rövidebb ruha, vagy egyszerűen csak kiskosztüm. A hajkoszorúk is elmaradtak, a fátylak is rövidültek. Néha csak egy csipkevirág volt a lány hajába tűzve. A csokorba rakott szegfűket felváltotta a gerbera, a kála, majd a rózsza. Az öltönyök színe évente változott, a nyakkendő mérete és típusa is.

Amikor később visszakerültem a hivatalba mint alkalmazott, sokszor visszanezegettem a fekete-fehér fotókat, melyeket Kovács Ferenc tanító úr és ifj. Bödők János készített. Érdekes volt látni, hogyan változott az ízlés, a divat és változtak a szokások. Én arra is emlékszem, hogy a menyasszonyok mindig vidámabbak voltak, mint a párjuk, de az ifjú férjek határozottabbnak tündek a nejüknel. Az örömapák mindig megajándékoztak bennünket valamivel. Valakitől csokit, bonbont kaptunk, de volt, aki pénzt is adott a szolgálatunkért. Amikor vége volt a ceremóniának, mi is fogyasztottunk a számunkra odahozott finom lakodalmi tortából, sütiből.

Akkor még nem is gondoltam arra, hogy egyszer majd mint anyakönyvvezető fogadom a jegyeseket. Szép emlékek ezek. Tíz év szép emlékei. Egy kicsit örülök annak, hogy részese lehettem sok fiatal boldog perceinek.

1985-ben Ádám István esküvője előtt húga, Ádám Adrianna és István barátja, ifj. Décsi László lakodalmi kóstolót – a dobozban süteményt és a hozzájáró bort, pálinkát – visz a Helyi Nemzeti Bizottságra

Androvics Adrianna, 2018 májusa

Esküvői babonák, virágcsokrok

A virágok és különböző fűfélék az esküvőkön már kezdetektől a szeretetet és a jókívánságokat jelképezték mindenki számára. Az első írott utalás esküvői virágok használatára az ókori Görögországból származik. Virágokból és más növényekből a menyasszony fejére koszorút fontak, melyre a természet ajándékaént tekintettek. A koszorúslányok készítették a virágos dekorációkat, a füzéreket, a menyasszony csokrát és a vőlegény virágát is. Sokszor verseket is írtak a vendégek számára, köszönetként.

A virágokelőtt

A mai menyasszonyi csokor elődei virágfüzerek és virágkoszorúk voltak, melyeket a menyasszony és a vőlegény egyaránt a fején viselt. A virágfűzér a szerelem és a boldogság jelképe volt. A menyasszonyi csokor és a koszorú általában füvekből és fokhagymafejékből készült. Azt gondolták, hogy ezek a növények képesek elűzni minden rossz szellemet, ami a jövőben szerencsétlenséget hozhat rájuk. Minden fűnek más-más jelentése van: a zsálya a bölcsesség virága. Fokhagymával párosítva, a menyasszony állítólag bölcsőbb és jólelkűbb lesz.

Az esküvői virágcsokrok mindig is fontos elemei voltak a menyegzőknek. Különböző korokban, különböző országokban a virágoknak más-más jelentőséget adtak, de az esküvőkön való használatuk ugyanolyan fontos maradt.

A fátyol megvédi a menyasszonyt a gonosz szellemektől és a szemmel veréstől. Az esküvő napja előtt nem szabad feltűznie a menyasszonynak a fátylat, mert az szerencsétlenséget hoz. Az ara a fátylat senkinek nem adhatja át, mert ha valaki más is felpróbálja, a babona szerint az fogja majd elcsábítani a vőlegényt. Régi hagyomány szerint a menyasszonyi fátylat el kell tenni, majd a pár születendő gyermekének keresztelőjére elövenni, és a pólya köré fogni. Ha a keresztelőt követően a fátyollal letakarnak egy tükröt, a gyermek hiú lesz.

A menyasszony a ceremónia után hátat fordít a násznépnek. A még hajadon lányok összegyűlnek, és a menyasszony közéjük dobja a menyasszonyi

csokrot. A hagyomány szerint, aki elkapja a menyasszony csokrát, az lesz a következő menyasszony. Manapság már nem a menyasszonyi csokrot szokták eldobni a menyasszonyok, azt inkább megőrzik maguknak. A csokordobásra külön csokrot, úgynevezett dobó-csokrot szoktak készíttetni, ami általában kisebb mint a menyasszonyi csokor.

Az esküvői babonák éppen olyanok, mint a többi hiedelem, sok közülük el-
lentmondásos. Például az eső a hinduknál vagy a karibi térségben szeren-
csét jelent, nálunk inkább rossz ómen. Minden babona attól függ, merre já-
runk a világban, mindenhol más hagyomány övezi a nagy napot. A meny-
asszonyt át kell emelni az új otthona küszöbén, mert így a házasságra lesel-
kedő gonoszszellemek azt hiszik, csak egy ember lépett a szobába, és
örökre elmennek. Másik babona szerint ha a menyasszony bal lábbal lépi
át az új otthona küszöbét, az balszerencsét hoz.

1. esküvői babona: agyöngy

Egyesek szerint ha a menyasszony gyöngyöt visel az esküvője napján,
akkor a gyöngy „átveszi az igazi könnyek helyét”, vagyis a házasság
könnymentes, boldog lesz. Mások pedig éppen azt állítják, a gyöngy azo-
kat a könnyeket mutatja, amelyet a menyasszony majd a házasságában el-
hullat. Tehát minél több a gyöngy, annál több a könny.

Ha valaki tart attól, hogy balszerencsét hozna neki egy gyöngynyaklánc,
akkor gondoljon arra: ha ez valami régi, valami új vagy éppen valami köl-
csönbe kapott, akkor az biztosan jó szerencsét ígér.

2. esküvői babona: a sírás

Ha a menyasszony sír a nagy napon, az a szerencse jele. Igaz, ez a babona
nagyon hasonlít az esőhöz kötődő hiedelmekhez. Onnan eredeztethető,
hogy az eső és a könnycsepp mint víz, megtermékenyíti a földet, ez jel-
képesen annyit jelent, hogy a házasság termékeny lesz, lesznek gyerekeik.
Igaz, mások szerint, csak akkor elfogadható a sírás, ha a menyasszony örö-
mében könnyezik. Máskülönben ez egyik jele az ösztönös tiltakozásnak.

3. esküvői babona: gyűrűdobás

Ha a ceremónia alatt a gyűrű leesik a földre, az egyesek szerint jó szeren-
cse, mivel a koppanás elűzi a démonokat, és a házasság egészségben gazdag
és boldog lesz. Mások szerint, aki kiejti a gyűrűt a kezéből, az hal meg

előbb. Babonáktól mentesen pedig legfeljebb az izgalom jele.

4. esküvői babona: azidőpont

Kevésbé ismert, de nem kevésbé érdekes babona szerint a boldog házasság záloga, hogy melyik órában köttetik a frigy. Ha a kismutató az óralapon felfele halad (vagyis fél és egész óra között), akkor áldott lesz a házasság. A megfelelő nap kiválasztása is ugyanilyen babona: hétfőn az egészségért, kedden a gazdagságért, szerdán a kívánságokért, csütörtökön a veszteség elkerüléséért, pénteken a lelki fejlődésért, szombaton az általános szerencséért tehetünk sokat.

5. esküvői babona: fehérruha

A fehér ruha az ókorban a tisztaság szimbólumaként a gonosz távoltartására volt hivatott az esküvőn, évszázadokon át mégis megfeledeztek erről a babonáról. 1840-ben Viktória királynő viselt hófehér menyasszonyi ruhát, és ezzel visszahozta a nyugati világban ezt a hagyományt. Korábban a menyasszonyok a legjobb ruhájukat vették fel az esküvőre, és a színeknek külön jelentőséget tulajdonítottak. A mondóka persze csak az egyik hiedelem, van másik is, és ebben az esetben teljesen mást jelentenek a színek is. A sárga például nem szégyent, hanem boldogságot.

Angolul rímelő versike a színekről:

*Fehérben esküdni, az igazit szeretni
Szürkében esküdni, messzi visz a szél
Feketében esküdni, visszavágyik a szív
Pirosban esküdni, halálra várni
Zöldben esküdni, megszegyenítve élni
Kékben esküdni, örök hűség
Gyöngyházban esküdni, pörgős életet élni
Sárgában esküdni, társ miatt szégyenkezni
Barnában esküdni, városban letelepedni
Rózsaszínben esküdni, a lélek elcsendesedik.*

6. esküvői babona: bekísérni a menyasszonyt

A menyasszonyt az oltárhoz kísérni a család áldásának szimbóluma – ez ma már egy ártalmatlan babona, pedig korábban komoly üzenetet hordozott. Mégpedig, hogy a menyasszonyt oltár elé vezető férfi (esetenként

idősebb női gondviselő) átadja a menyasszony fölötti tulajdonjogot a vőlegénynek. Éppen emiatt sok helyen nem is divat az oltár elé vezetés, noha nem kapcsolódik hozzá sem jó, sem balszerencse.

7. esküvői babona: küszöb

A menyasszonyt át kell emelni az új otthona küszöbén, mert így a házasságra leselkedő gonosz szellemek azt hiszik, csak egy ember lépett a szobába, és örökre elmennek. Másik babona szerint ha a menyasszony bal lábbal lépi át az új otthona küszöbét, az balszerencsét hoz.

8. esküvői babona: virágszórók

A menyasszony előtt járó, virágot szóró lányok legfeljebb hatévesek lehetnek, hogy a lelkük biztosan ártatlan legyen – így szólt a régi babona, ami szerint a menyasszonynak azért kellett virágokon lépkedni, hogy a cipője ne érje a szőnyeget vagy a padlót, ahol a „gonosz szellemek tanyáznak”. A koszorúslányok pedig a ruhájukkal megtévesztik a gonosz szellemet, hogy azok ne találják meg a menyasszonyt, éppen ezért hasonlóan szépnek kell lenniük, mint a menyasszonynak, vagy éppen azért csúnyának, hogy a szörnyek azt hihessék, a gonosz győzedelmeskedett.

Gyűjtötte: Androvics Adrianna

Lakodalmas gazsik

Gazsik voltak azok az emberek, akik este elmentek a lakodalmas házak elé leskelődni. Régebben, de a háború után is, ilyenkor általában nagy volt a trakta, jutott bőven mindenkinek, így a gazsi is kapott ízelítőt a vacsorából. Ha a házigazdának még jó bora is volt, akkor bizony az ifjú pár egészségére is ihattak. A gazsi, ha bőven kapott enni-inni, akkor elégedetten azt mondta, hogy „Ez bizony jó lakodalom volt!”. Tehát a faluban hírül ment, hogy a násznép jószívű volt és adakozó.

Az 1980-as években mi, fiatalok sokszor összejöttünk a kultúrház előtt, hogy megnézzük, hogyan mulat a sokadalom. A menyasszony és a vőlegény ki is jött fogadni bennünket, gazsikat. Az ifjú ara süteménnyel kínált, párja pedig finom borral. Míg kóstolgattunk, addig hallgattuk a jó cigányzenét

Balról: Ádám Adrianna (Androvicsné), Décsi László, Fél Erika (Esztergályosné), Benkóczy Judit (Kolocsicsné), Décsi Zsolt, Tolvaj Tibor, Nagy Kálmán, Kolocsics Károly, Benkóczy Imre, 1980-as évek közepén

vagy beatzenét, amely kiszűrődött a nagyteremből. Nyáron volt úgy, hogy még azt is megvártuk, míg a menyasszony éjfél után hazamegy és visszatér a menyecskeruhájában.

Környékünkön, így falunkban is a gázsikat inkább „tátogatóknak” vagy „leselkedőknek” nevezték.

Androvics Adrianna

Ludaskása

Régebben a lakodalmi menüben elengedhetetlen volt a ludaskása. Nagy fazekakban főtt a tyúkhúsleves, benne a sok aprólékkal. Ezeket használták fel apróra metélve, azután összekeverték a tarhonyával. A kását rögtön a leves után tálalták fel az asztalra a főtt hús és leveszöldség mellé.

De hogy készül a tarhonya?

Egyszerűen! Ahogy anyám mondja, mert szerinte a házi tarhonyát nagyon egyszerűen és gyorsan el lehet készíteni. Mondja ő! Csak időt kell rá szánni, mint amúgy mindenre, ha sütünk, főzünk. Ha finom ludaskását akarsz enni, akkor bizony a tarhonyát is neked kell előállítanod. Nem kell hozzá más, csak liszt, só, tojás és víz. Ennyi?!

Tehát vegyünk egy tálat, és szitáljunk bele 1 kiló lisztet. Adjunk hozzá egy jó nagy evőkanál sót, 4 egész tojást. Ezt kell összegyúrni vízzel, de úgy, hogy mindig csak annyit adjunk hozzá, amennyi éppen szükséges. Ha a liszt már felveszi a tojást, akkor már víz sem kell hozzá, csak egy jó erős kéz. Az anyag körülbelül olyan kemény legyen, mintha csipetkét gyúrnánk. Csipetkét? (Sokan csipedőnek is hívják nálunk.) Csipetkét rakunk a borsó- és bablevesbe. Tudod... Igen, ez már így egyszerű, mert gyerekkorom óta mindig én „csipedtem” a csipetkét. Tehát olyan jó kemény legyen, mint a csipetke anyaga. Aztán végy egy nagyobb reszelőt. Lapos tepsire reszeld le a tésztát és tedd be a sütőbe 150 C° fokra szárítani. Lehet szárítani és pírítani a tésztát.

Mikor a teteje már egy kicsit megpirul, akkor már más íze lesz. De mielőtt betennénk a rédlibe (sütőbe), a lereszelt nyers anyagot kicsit meg kell pödörni. Majdnem úgy, mintha rizsát (felénk így nevezik a rizst) mosnánk. Ezzel azt érjük el, hogy nem hosszúkás lesz, hanem kicsit gömbölyű. Olyan tarhonyás. Ezután mehet pirulni. Miután kivesszük a rédliből, szintén megdörzsöljük, hogy ne álljon össze. Majd lábasba tesszük, és adunk hozzá egy kanál zsírt. Felforósítjuk az anyagot, majd öntünk hozzá vizet. A lakodalmas tarhonya azért finomabb, mert ott a már megfőzött húslevessel öntik fel. Természetesen ekkor már nem adunk hozzá sót. Tehát annyi vizet adunk hozzá, hogy épp csak el-lepje. Kevés idő kell hozzá, mert egykettőre kifakad. Ezután már csak hozzáadjuk az apróra metélt főtt aprólékot, és kész is a ludaskásánk.

Az igazi ludaskása azonban rizsből és lúd- vagy kacsaaprólékból készül. Története a török hódoltság idején kezdődött, de még inkább „csak” a 18. század végére megy vissza, amikor már a tájainkon is megismerték a rizst.

Az első ludaskása-receptet Zilahy Ágnes írta le 1892-ben. A 19. század végére, a nagyvárosi, valószínűleg zsidó polgárság asztalain megjelent a ludaskása is.

Édesanyám ludaskásája legjobban az 1932-ben, Magyar Elek által leírta hasonlított.

„A ludaskása készítéséhez a megfelelően feldarabolt aprólékot sós, zöldséges vízben, néhány szem bors kíséretében megfőzzük, a kevés libazsíron megpirított rizst az átszűrt lével feleresztjük, majd a lé elfővése után az aprólékot a megpuhult rizs közé rakjuk. Néhány percnyi együttfővés után a sikerült vegyületet mély tálba helyezzük. Persze vigyázni kell, hogy a rizs ne főjön el túlságosan, hanem a szemek lehetőleg külön maradjanak. Egy kevés, a rizs közé vegyített törött bors szerencsésen enyhíti a kissé »gejl« étel körül a gyengébb gyomrúak aggályait. A keményebb lemezeitől és hártyáitól megfosztott, nagyon puha zúzat olyan módon kell felszeletelni, hogy minél többször érhessen bennünket a kedves meglepetés, amikor villánk egy-egy szerényen rejtőző zúzadarabra bukkan. (Helyesen cselekszünk, ha a szívet is belefőzzük a ludaskásába.)

A libazsír, mellyel a tálban felhalmozott ludaskását megöntözzük, csak egy evőkanálnyira való legyen, de annál kívánatosabb, hogy bőven jusson a tetejére

hintett friss libatöpörtyűből, amely olyan legyen, hogy széjjelolvad az ember szájában. Hozzá csatlakozhat – ízlésünk és lehetőségeink szerint – sózott sült vér; ez úgy készül, hogy a kis ecettel kihűlésig kevert libavért forró zsírban hirtelen megsütjük, megsózzuk, borsozzuk, villával feldaraboljuk, és – mintegy pettyegetve – körítjük a ludaskása szélére. Az egészet megkoronázzhatja az egész ludaskásadombot beborító, vékony szeletekre vágott, gyönyörű világossárga libamáj.”

Mivel a rizs annak idején ugyancsak ritkaságszámba ment, burizzsel (hántolatlan búzával), árpagyönggyel („gerslivel”), esetleg más gabonafélével helyettesítették. Vagy akár tarhonyával is. Ezt Vida Eszti nénitől tudtam meg.

A ludaskása készülhet másként is, egyszerűbb módon, bár a kívánalmak, mint a különmaradó rizsszemek, vagy a zúza puhasága, s mások, akkor sem változnak:

„A ludaskása készítésénél követhetjük azok szokásait is, akik az aprólékot főzés helyett pörkölt módjára megpirítják, azután kevés csont- vagy húslével fedő alatt párolják, s úgy párosítják később a maga idejében a rizzzel, amelyet esetleg nem pirítottak és pároltak, hanem főztek. Bizonyos, hogy jó háziasszony vagy szakács így is kitűnőt produkál.”

Forrás: internet, CSÍKI SÁNDOR gasztronómiai szakíró blogja.

Androvics Adrianna, Nagy Amália

Képmelléklet

Szénássy Lúdia, Décsi Bálint, 1900-as évek eleje

Bődök Juliska, Vida Lajos, 1930

Németh Elek és Lúdia, 1923

Nagy Vilma, Balázs Kálmán, 1933

Nagy Vilma menyasszony és Balázs Kálmán vőlegény esküvőjének násznépe 1933-ban:

Bödök Eszti, Bödök Dénes, Kollárné Keszegh Ida, Kollár Mihály, Bödök Géza, Papp Dénes, Nagy Sándorné, ifj. Bödök Pál, Nagy Sándor, Peczke Mariska, Nagy Lajos, id. Kusttyán József, Papp Hermina, Nagy Károly,

Bödök Vilmos, Kusttyánné Kollár Etel, Kusttyán Etus, Bödök Etus, Nagy Irma.

Bödök Dénesné, Bödök Mariska, Kollár Gizi, Bödök Teri, Nagy Vilma-menyasszony, Balázs Kálmán-vőlegény, id. Bödök Pálné-Gaal Lajos, Kusttyán Lali, Kusttyán Sanyi. (A borítóképen ez a felvétel látható.)

1959, Balázs Zsuzsika koszorúsleány

1959, Fél Károly és Balázs Vilma esküvői menete

1959, Rovács Ignác hegedűs, Nagy Sándor, Nagy Károly, Balázs Vilma, Fél Károly, Nagyné Vida Hermina,
Balázsné Nagy Vilma, Balázs Juszтина---

Csicsói zenekar-banda, 1959.

Koller László – bőgős, Koller Jenő – cimbalmos, Nagy Benő – hegedűs, Rovács Ignác – hegedűs
és a lakodalmások: Nagy Károly, Győri István, Fél Károly vőlegény, hátul id. Balázs Kálmánné Nagy Vilma
örömanya, Nagyné Vida Hermina

Bödök Mária, Mészáros Kálmán, Alsó utca, 1941

Domonkosné Szabó Vilma, id. Kustján József, Domonkos Etel, Barthalos Margit, Szűcs Lenke, Domonkos Terus(Véghné), -, Décsi Eszti, Nagy Ferkó, Décsi Etus (Vajdáné), Nagy Juszti, Nagy Karcsi, , B.M és M.K., Komjáthy Fáni, Barthalos Jolán, Bödök Vilmos, Décsi Hánika, Kollár Gizi, Barthalos Károly, Papp Hermina (Révészné), Vida Ilus, Bödök Géza, Kustján Józsi és a kisleányok: Domonkos Irénke, Etuka, Balázs Vilma, Juszti, Kustján Etus, Décsi Ilonka (Mezőné)

Bödök Mária, Mészáros Kálmán, Alsó utca, 1941-es esküvője. Bödök Teri, Kollár Gizi, Szűcs Lenke, M.K. és B.M., Papp Hermina, Décsi Etus, Bödök Etus.

*Nagy Ferenc (1912–1996) és Barthalos
Margit (1920-1950) esküvője, 1942*

*Décsi Etus, Vajda Géza, 1947
Vajda Sanyi, Décsi Teri, D.E. és V.G,
Vajda mama, Vajda ..*

Várady Pál és Lakatos Erzsébet 1948. november 14.

Németh Béla és Várady Karolina 1953. januárja

Tárnok Lenke és Papp Dénes esküvői menete

Textor Gáspár és Szikonya Etel, 1949

Dudás Mihály és Ádám Ilona 1958. május 24.

Klánik Pál és Kósa Teréz 1955.10.28.

*Orosné Klánik Klára (Klánik Pál húga) Kovács Ferencné
Fábik Bözsi néni koszorúslánya volt*

*Klánik Klára és Oros Sándor, 1965.7.24., a ruhát Klánik
Teri néni varrta*

Nemesócsa, Beke Zsuzsa, Ádám Mariska leányának és Keszegh Imrének (Tany) az esküvői képe.

Görözdi Zsófia és Nagy Géza, 1949

Décsi Teréz, Petőcz Lajos, 1951

Bödők Etus, Décsi Miklós, 1947

Domonkos Klára és Fehérváry Sándor, 1947

Ez is esküvői kép: Ábrahám Kálmán és Décsi Margit, 1958

Ábrahám Kálmán, Ábrahámné Décsi Margit, Décsi Vilma, a lakodalom

Décsi Éva, Fél László (Bálint), 1957

Gaál Lajos és Fél Karolina, 1950-es évek közepe.

Násznép, 1953: Kura Lajos, Takács Etus menyasszony, Pinke István vőlegény, Czita Alojz-Lujzi, Pinke György örömapa, Takácsné Sztahó Gizella örömanya, Takács István örömapa

Esküvői menet, 1953: Takács Etus menyasszony, Takács Kálmán vőfély, Takács Aranka első koszorúslány, Pinke István vőlegény, Kura Mária kis koszorúslány

Tarcsi Ilonka és Ábrahám Antal esküvői menete, 1960

Szabó Imre és Klementina, 1941. Csicsó-Ógyalla. Szabó Lajos és ... Ilonka, Szódó-Zseléz-Csicsó, 1950-es évek

Beke Hermína és Domonkos Géza esküvői menete, Alsó u., 1967. Fehérváry Zsófia néni muskátlis ablaka előtt, majd Szűcs Miklósek háza, utána Papp Dénes háztetője, majd Nagy László (Nagy Lajos és Gaál Zsuzsanna) tűzfalás, jellegzetes háza. A kép elején Majer János és Majerné Domonkos Irénke, a Mező gyerekek és mögöttük Ábrahám Ilonka és Á. Antal.

Beke Hermína és Domonkos Géza esküvői menete, Alsó utca, 1967 vőfély Misák Endre, első koszorúsleány Beke Irén, Bödők Ilonka és ---, Bödők Gizike és Soboda László

Esküvői (Beke Hermína és Domonkos Géza) menet vége, 1967: Alsó és Felső utca sarka Bödők Sándor háza, balra hátul tűzoltószertár, zárda a mozival Balról jobbra: Domonkos Gézáné Szabó Vilma, Domonkos Géza (örömanya és apa), Mészárosné Bödök Mariska, Nagy Elekné Hermína, Pálffy Béla, id. Bödök Géza, Nagy Elek, Beke Dezsőné Ilona, Beke Dezső (Karcag, Beke Károly örömapa öccse), Décsi Mancsi néni. Kerítésnél a leselkedők: Némethné Érsek Mariska?, a kisbaba Németh Margitka?, Görözdai Ilonka (?), Bödök Edit és Sárrika, Bödök Józsefné Mariska néni, Bödök László, Bödök Lászlóné Juci néni, Fehérváry Etu.

*Ez még nem esküvői kép a II. vh. idejéből.
Nagy Elek vőlegény 6 évi orosz fogság után
elvette menyasszonyát Bődök Herminát.
(1952)*

Fitos Gizella, Décsi József, 1954

*Alsó utca a Tó környéke. Esküvői menet Tábor Károly és
Varga Magdus esküvőjén, 1959-1960. Elöl Décsi László-Dici
és Varga János a menyasszony bátyja, hátul a koszorúsleány
Beke Hermina és a vőfély ül.*

*Misák Pál vőlegény, Bődök Erika
első koszorúsleány (Németh Magda
menyasszony)*

Ádám Mariska és Beke Vilmos, Csicsó-Nemesócsa

Ádám Katalin és Sándor Imre, Csicsó-Füß

Fél Klára és Barthalos Lajos, 1951

Petőcz Erzsébet, Nagy István, 1956

Bődök Teréz, Nagy Imre, 1956

Nagy István és Petőcz Erzsébet esküvője Nagymegyeren, 1956. A koszorúslányok Csölle Mária, Pajor Jolán, – Petőcz Erzsébet, Nagy István –, Molnárné Nagy Erzsébet, Horváth Erzsébet-Bözsike.

1977, Szép Irén és Fél Déne esküvői képe. Balról Szép Esztike azaz Soós Eszti, jobbról Csémi Ágnes azaz Fél Kári leánya, Bekéné. 1977, Szép Irén és Fél Déne esküvői képe.

Házassági évforduló, 2002, HNB, balról jobbra: Rákócza Jeromos és Bencsik Júlia, Jassa István és felesége, Kolocsis Kálmán és Moskovics Éva, Német József és Komjáthy Mária, Fehérváry József és Edit, Fél Dénes és Szép Irén, Bódis József és Vida Julianna.

Házassági évforduló, 1985 novembere, HNB, hátulról előre, ballról jobbra: Domonkos Elek és Kopsa Irma, Varga József és Ott Magda, Ábrahám Kálmán és Décsi Margit Szabó János és Szász Magda, Ábrahám Antal és Tarcsi Ilona, Tábor Károly és Varga Magda Magyarics Gusztáv és Megály Mária, Bödök Károly és Koczás Irén

Esküvői menet, 1977. A vőfély Nagy Árpád, Nagy Katalin a menyasszony, az első koszorúslány Nagy Hajnalka, Décsi Zoltán a vőlegény. Csémy Szilvia és Berecz Árpád, Vida Vilma és Szép László, Kiss Gyula és Molnár Terézia fogja öccse Molnár Lajos kezét, Csémy ...

1977, Molnár Terike és Kiss Gyula

1977, Molnár Terike és a vőfély Nagy Árpád, mögöttük az egyik násznagy, Nagy Károly

Molnár Terike és Kiss Gyula, 1977, esküvoői menete a Jókai utcában, Vida Lajos és felesége Keserű Jolán, balján Nagyné Ádám Margit, Jébayné Vida Terézia, Beke Vilmos, ---, Ádámné Vida Katalin a menyasszony nagymamája, Szoboszlay Vnce, a kicsi leányka a leánya Angelika, mögöttük Ádám László.

1974. március 2. Nagy Judit és Bödők Géza.

1973, Nagy Sarolta és Fehérváry Sándor

1988. október 22., ifjú Fél Károly és Bödők Szilvia esküvői menete a valamikori „podnik” épülete mellett haladva. Néhányan a képen, jobbról balra: Bödők Edit, Bödők Péterné, ----, Fél László (Bálint), Félné Décsi Éva, Bödők József, Bödökné Fél Mária, Ádám István, Ádámné Bödök Zsuzsanna, -----, bal szélén fehér zakóban Bödökné Nagy Judit

Szűcs Lenke, Bödök Géza, 1947

Bödök Gizike, Sloboda László, 1968, koszorúsleány Décsi Klárika

Utószó

„Házasságra lépni egyet jelent azzal, hogy az ember kijelenti, hisz a jövőben és a múltban is – hogy a történelem, a hagyomány és a remény köteleke nem bomlik fel, és fenntartja az embert.”
(Paula McLain: A párizsi feleség)

A mai világban már nem divat a házasságkötés. A fiatalok középkorúakként szánják rá magukat, hogy elhagyják a családi fészket és megállapodjanak egy másik ember oldalán. Legtöbbször eddig sem jutnak el, inkább összebútoroznak, és mindenféle esküvői ceremónia nélkül családot alapítanak. Sokan mondják, hogy egy papír nem oszt, nem szoroz. Pedig ahogy az idézetben olvashatjuk, a házasság reménnyel tölti el az embert. Régebben mindenki hitt benne, hogy a szerelme és a házassága a sűrű fog tartani. S valóban többen éltek meg az ezüst-, arany- és gyémántlakodalmukat, mint most, a 21. században. Akkoriban nem voltak pazar vacsorák, puccos ruhaköltemények, gazdag nászajándékok, külföldi nászutak stb. A fiatalok mégis szívesen házasodtak össze választott párjukkal, s indultak neki a házaseletnek nevezett rögs útnak.

Huszonnyolc éven keresztül figyeltem a községi hivatal eskettető termében a fiatal párokat. Először szavaltam nekik, majd anyakönyvvezető helyettesként szóltam is hozzájuk egy-két szép gondolatot. Azt hittem, ennyi tapasztalat elég lesz a könyv megírásához. Tévedtem. Nyakamba kellett hát vennem a falut, hogy érdeklődjem másoknál is, hogy mit gondolnak a házasságkötésről. Volt, aki szívesen mesélt a lakodalmáról, más pedig inkább kitörölte volna az emlékezetéből minden pillanatát. A lakodalmi előkészületekről viszont annál inkább nyilatkoztak. Akik megosztották velem történeteiket, azoknak örökké hálás leszek. Köszönöm nekik azt is, hogy e mellé még odaadták féltett kincseiket is, az esküvői vagy lakodalmi képeiket. Akik szüleik, nagyszüleik fotóit osztották meg velem, azoknak is köszönöm szépen hozzájárulásukat a képek közzétételéhez. Köszönöm a sütemények receptjeit, fényképeit is.

Köszönöm Nagy Amáliának, hogy időt nem kímélve, gondosan átnézte az írásainkat és megosztotta velünk fotóit, melyeket sok éves munkával gyűjtött

össze. Köszönöm ifj. Bődök Károlynak, hogy segített a könyv szerkesztésében és támogatásának kijárásában. A könyv kiadását a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatta. Köszönetünket fejezzük ki a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-nek. Minden adatközlőnek köszönjük a fáradozását és a becses adatokat.

Androvics Adrianna, 2018. októbere

Csicsó öröksége – Lakodalom van a mi falunkban

Csicsói történetek 4.

Kiadta: Csicsó Polgári Társulás

Grafikai szerkesztő Mészáros Angelika (Bős)

Javított kiadás. 2020.

Nyomta: Print Invest Magyarország H. Zrt., Győr, 2018

Felelős vezető: Ványik László

ISBN: 978-80-972412-2-3

*Könyvünkben a régi lakodalmi szokások nyomába eredünk,
s ezeket olyan korhű fotókkal színesítjük, melyek segítségével
méltón és hűen ápolhatjuk falunk feledésbe merülő hagyományait*

